

Жаңартылатын энергия көздерін
қолдау жөніндегі есеп
айырысу-қаржы орталығы

20
21

ЖЫЛДЫҚ ЕСЕБІ

«Жаңартылатын энергия көздерін қолдау
жөніндегі есеп айырысу-қаржы
орталығы» ЖШС
2021 жылдың қорытындысы бойынша

ЖЫЛДЫҚ ЕСЕБІ

**«Жаңартылатын энергия көздерін қолдау
жөніндегі есеп айырысу-қаржы
орталығы» ЖШС**

2021 жылдың қорытындысы бойынша

МАЗМҰНЫ

1. Кіріспе	
1.1 Алғы сөз.....	7
1.2 Компания туралы.....	11
2. Қызметтің функционалдық бағыттары	
2.1 ЖЭК секторы.....	14
2.2 Электр қуаты нарығы.....	26
3. Корпоративтік басқару	
3.1 Кадр саясаты.....	34
3.1.1 Қызметкерлерді басқару.....	34
3.1.2 Қызметкерлерді оқыту және дамыту.....	35
3.1.3 Еңбекақы, әлеуметтік қолдау, ынталандыру.....	36
3.1.4 Персоналдың саны мен құрамы.....	36
3.1.5 Конкурстық іріктеу.....	37
3.2 Әлеуметтік жауапкершілік.....	37
4. Халықаралық ынтымақтастық	
4.1 Нарық қатысушыларымен ынтымақтастық және өзара әрекеті...	40
5. 2021 жылғы қаржылық есептілік	44
6. Глоссарий	85

Жаңартылатын энергия көздерін
қолдау жөніндегі есеп
айырысу-қаржыорталығы

1

КІРІСПЕ

- Алғы сөз
- Компания туралы

КІРІСПЕ

1.1 Алғы сөз

Құрметті әріптестер мен оқырмандар!

Аяқталған 2021 жыл жаңартылатын энергетика секторының дамуындағы мемлекет бағытының өзгермейтіндігін көрсетті, бұл әлемдік экономикадағы дағдарыстық құбылыстарға қарамастан ірі инвесторларды көбірек тартады. Біздің еліміз қабылдаған Жасыл экономикаға көшу жөніндегі тұжырымдаманы ұстана отырып, біз 2025 жылға қарай ЖЭК үлесін 6%-ға дейін ұлғайту жөніндегі нысаналы индикаторға кезең-кезеңімен жақындап келеміз, ал электр энергиясын өндірудің жалпы көлеміндегі ЖЭК үлесін 2030 жылға қарай 15%-ға дейін ұлғайту бүгінгі күні орындалуы мүмкін емес болып көрінбейді.

2020 жылғы дүниежүзілік эпидемиологиялық жағдайдың салдары 2021 жылы елдің энергетикалық секторының дамуына айтарлықтай әсер етті. Мемлекеттік органдардың, бағдарлық қауымдастықтардың, нарыққа қатысушылардың, жүйелік оператордың жан-жақты қолдауының арқасында салаға инвестициялық тартымдылықты сақтауға және белгіленген нысаналы индикаторларға ілгерілеуге мүмкіндік берген заңнаманы жетілдіру жолымен нарықтағы өзгерістерге уақтылы ден қоюға мүмкіндік туды. Осылайша, ЖЭК объектілері үшін объектіні пайдалануға беру мерзімін ұзарту мүмкіндігі берілді.

2021 жылы жаңа қуаттарды — генерациялаудың маневрлік режимі бар генераторлық қондырғыларды іске қосуға ықпал ететін электр қуатының ұзақ мерзімді нарығының тағы бір элементін енгізу бойынша дайындық іс-шаралары өткізілді.

Өткен жылдың маңызды оқиғаларының бірі «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС-нің Қазақстан Республикасы энергетика Министрлігінің басқаруымен республикалық меншікке берілуі болды. Компания электр қуаты нарығындағы және ЖЭК секторындағы қызмет шеңберінде өз міндеттемелерін орындауды жалғастыруда.

Алдағы 2022 жылға электр энергетикасы нарығын одан әрі жетілдіру, оның ішінде электр энергиясының теңгерімдеуші нарығын, сондай-ақ оған ЖЭК қатысу тетігін реформалау бойынша ауқымды міндеттер тұр. «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО « ЖШС ЖЭК нарығында электр энергиясын бірыңғай сатып алушы және электр қуаты нарығында қызметтерді бірыңғай сатып алушы рөлін атқара отырып, осы өзгерістерге одан әрі белсенді қатысуды және оған жүктелген міндеттемелер шеңберінде мүдделерді қорғауды жалғастырады.

Құрметпен,
«Жаңартылатын энергия көздерін қолдау
жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» ЖШС
Бас директоры
Г. Налибаева

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ЭНЕРГЕТИКА
МИНИСТРЛІГІ

МИНИСТЕРСТВО
ЭНЕРГЕТИКИ
РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН

БҰЙРЫҚ

ПРИКАЗ

31.03.2015ж. №256
Астана қаласы

г.Астана

Жаңартылатын энергия көздерін
қолдау жөніндегі есеп
айырысу-қаржы орталығы

«Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы» 2009 жылғы 4 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңы 6-бабының 10-5) тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері, қалдықтарды энергетикалық кәдеге жарату объектілері өндірген және Қазақстан Республикасының біртұтас электр энергетикалық жүйесінің электр желілеріне берілген электр энергиясын және тасқындық электр энергиясын орталықтандырылған сатып алуды және сатуды жүзеге асыратын жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы - есеп айырысу орталығы болып айқындалсын.

2. Осы бұйрық қол қойылған күнінен бастап күшіне енеді.

Министр

В. Школьник

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ЭНЕРГЕТИКА
МИНИСТРЛІГІ

МИНИСТЕРСТВО
ЭНЕРГЕТИКИ
РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН

БҰЙРЫҚ

ПРИКАЗ

30.12.2020ж. №469
Астана қаласы

г.Астана

«Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығын айқындау туралы» Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 256 бұйрығына өзгеріс енгізу туралы

«Құқықтық актілер туралы» 2016 жылғы 6 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңы 65-бабының 3 тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

«Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығын айқындау туралы» Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 256 бұйрығына мынадай өзгеріс енгізілсін:

1 тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«1. «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері өндірген және Қазақстан Республикасының біртұтас электр энергетикалық жүйесінің электр желілеріне берілген электр энергиясын орталықтандырылған сатып алуды және сатуды жүзеге асыратын жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы - есеп айырысу орталығы болып айқындалсын.».

2. Осы бұйрық қол қойылған күнінен бастап күшіне енеді.

Министр

Н. Ноғаев

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ЭНЕРГЕТИКА
МИНИСТРЛІГІ

МИНИСТЕРСТВО
ЭНЕРГЕТИКИ
РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН

БҰЙРЫҚ

ПРИКАЗ

07.09.2018ж. № 357
Астана қаласы

7 сентября 2018 года
г.Астана

Бірыңғай сатып алушыны айқындау туралы

«Электр энергетикасы туралы» 2004 жылғы 9 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңы 5-бабының 70-15) тармақшасына сәйкес **БҰЙЫРАМЫН:**

1. «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі электр қуатының әзірлігін ұстап тұру бойынша көрсетілетін қызметті орталықтандырылған сатып алуды және электр қуатының жүктеме көтеруге әзірлігін қамтамасыз ету бойынша орталықтандырылған қызмет көрсетуді жүзеге асыратын бірыңғай сатып алушы болып айқындалсын.

2. Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Электр энергетикасы және көмір өнеркәсібі департаменті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуді;

2) осы бұйрық мемлекеттік тіркелген күнінен бастап күнтізбелік он күн ішінде оны ресми жариялау және Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне қосу үшін «Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнына жіберуді;

3) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің интернет-ресурсында орналастыруды;

4) осы бұйрық Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелгеннен кейін он жұмыс күні ішінде осы тармақтың 1), 2) және 3) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметтерді Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Заң қызметі департаментіне беруді қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының энергетика вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының
Энергетика министрі

К. Бозымбаев

1.2 Компания туралы

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС – «KEGOC» орталықтандырылған сатып алуына негізделген қалпына келетін энергия көздерін электр желілерін басқару жөніндегі Қазақстандық компания» АҚ Жүйелік операторымен ЖЭК объектілері өндіретін электр энергиясын есептеу-қаржы орталығының компания.

Компания қызметінің негізгі бағыттары:

1

ЖЭК электр энергиясын, қалдықтарды энергетикалық кәдеге жарату объектілері өндірген электр энергиясын, су тасқын электр энергиясын орталықтандырылған сатып алу және сату

2

Электр қуатының дайындығын қолдау жөніндегі қызметті орталықтандырылған сатып алу және электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету жөніндегі орталықтандырылған қызметті көрсету

Осы есептің есепті кезеңі 2021 жылғы 1 қаңтардан 31 желтоқсанға дейінгі күнтізбелік жыл болып табылады.

Компанияның құрамында тәуелді және еншілес ұйымдары, өкілдіктері мен филиалдары жоқ.

Компанияның қызметі туралы қосымша ақпаратпен Компанияның корпоративтік сайтында мына мекенжай бойынша танысуға болады: www.rfc.kz.

Осы есепте қамтылған кез-келген сұрақтар мен ақпараттар бойынша «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС кеңсесіне мына мекен-жай бойынша хабарласуға болады: 010010, Қазақстан Республикасы, Астана қ., Тәуелсіздік даңғылы, 59 үй, байланыс телефондары: +7(777) 533-49-78
E-mail: kence@rfc.kz.

Жаңартылатын энергия көздерін
қолдау жөніндегі есеп
айырысу-қаржыорталығы

2

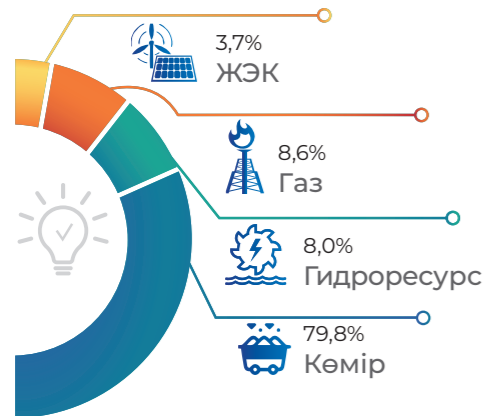
ҚЫЗМЕТТІҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ БАҒЫТТАРЫ

- ЖЭК секторы
- Электр қуаты нарығы

ҚЫЗМЕТТІҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ БАҒЫТТАРЫ

2.1 ЖЭК секторы

Сурет 1. Қазақстандағы электр энергиясын өндіру құрылымы

Электр энергетикасы - өндірістік кешеннің, қызмет көрсету саласының жұмыс істеу тиімділігі, сондай-ақ Қазақстан Республикасы халқының өмір сүру сапасы тәуелді болатын экономика-ның базалық инфрақұрылымдық саласы

Қазақстан энергетикалық ресурстардың (мұнай, газ, көмір, уран) үлкен қорларына ие. Қазақстанда электр энергиясы негізінен көмірден, газдан, гидроресурстардан және аз дәрежеде жаңартылатын энергия көздерінен өндіріледі.

2021 жылы Қазақстан бойынша электр энергиясын өндіру 114 447,90 млн. кВтсағ құрады (2020 жылдан 5,8% өсім). Еліміз бойынша электр энергиясын тұтыну 113 890,3 млн. кВтсағ құрады (2020 жылдан 6% өсім).

2017-2021 жылдар кезеңінде Қазақстан Республикасының энергия өндіруші ұйымдарының типтері және бірыңғай энергия жүйесі аймақтары бөлінісінде электр энергиясын өндіру және тұтыну көлемі 1-кестеде келтірілген.

2017-2021 жылдар кезеңінде Қазақстан Республикасында электр энергиясын өндіру және тұтыну көлемі

1-кесте

НАИМЕНОВАНИЕ	Көлемі, млн. кВтсағ			
	2018	2019	2020	2021
Жалпы Қазақстан бойынша электр энергиясын өндіру	106 797,10	106 029,80	108 085,80	114 447,90
жылу электр станцияларымен	86 795,1	85 955,0	86 662,6	91 164,2
газ турбиналық электр станцияларымен	9 119,3	8 975,6	9 527,7	10 701,8
су электр станцияларымен	10 34316,0	9 984,9	9 545,8	9 184,9
ЖЭС	400,5	701,9	1 094,1	1 758,0
КЭС	137,9	409,4	1 250,7	1 636,5
БГҚ	1,3	3	4,9	2,5
Оның ішінде аймақтар бойынша:				
- Солтүстік аймақ	82 671,9	81 235,9	83 032,0	87 783,91
- Оңтүстік аймақ	10 814,3	10 552,4	11 565,7	12 174,99
- Батыс аймақ	13 310,9	13 127,2	13 488,1	14 489,0
Жалпы Қазақстан бойынша электр энергиясын тұтыну	103 228,3	105 193,1	107 344,8	113 890,3
Оның ішінде аймақтар бойынша:				
- Солтүстік аймақ	67 856,3	69 053,6	70 522,2	73 853,0
- Оңтүстік аймақ	21 940,1	22 680,7	23 287,4	25 488,3
- Батыс аймақ	13 431,9	13 458,8	13 535,2	13 430,0

Қызметтің функционалдық бағыттары

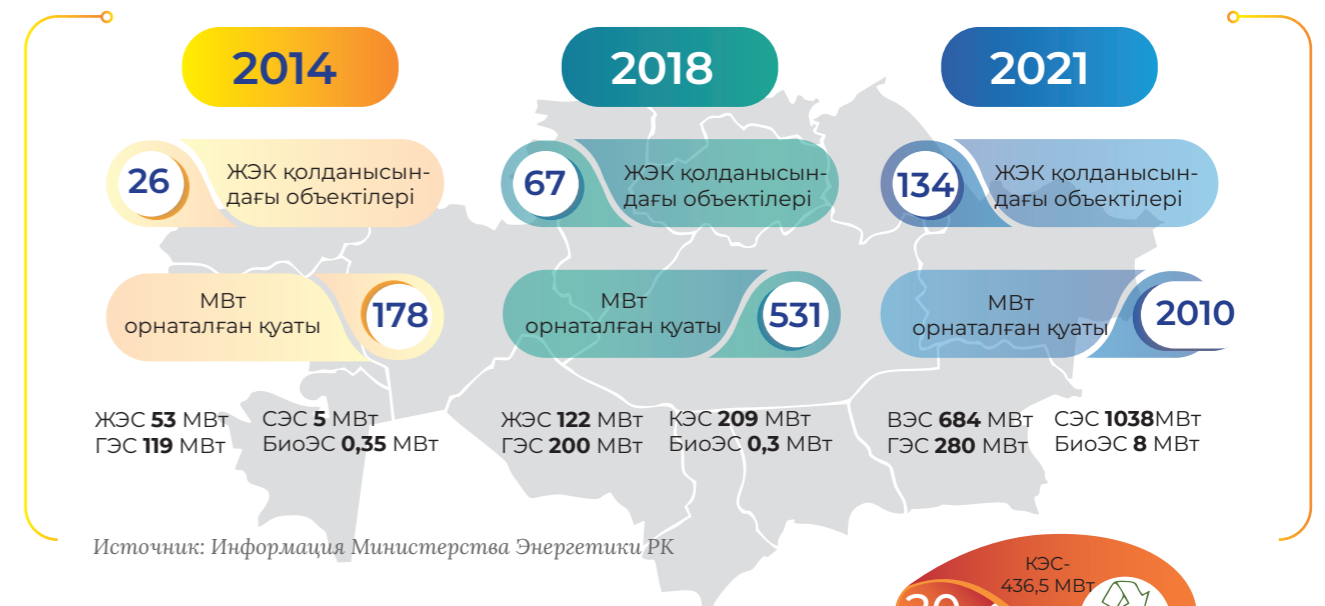
2021 жылы Қазақстан Республикасының электр энергиясына негізгі қажеттілік елдегі жалпы генерацияның 79,7% үлесі болып келетін жылу электр станциялары есебінен жабылды. Еліміздің гидроэлектростанциялары 2021 жылы 8% үлесін иеленді, ал ЖЭК үлесі жалпы электр энергиясын өндірудің шамамен 3,7% - құрады.

Төмен көміртекті дамудың халықаралық тенденцияларына сүйене отырып, 2013 жылы мамыр айында Қазақстан елдің «жасыл экономикаға» көшуі жөніндегі Тұжырымдаманы қабылдады және ауқымды мақсатты бекітті: 2050 жылға қарай генерацияның 50% - ы баламалы және жаңартылатын энергия көздерін қамтуы тиіс. Мәселен, «жасыл эко-

номикаға» көшу Тұжырымдамасына және Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарына сәйкес, электр энергиясын өндірудің жалпы көлеміндегі ЖЭК үлесі 2020 жылға қарай 3%, 2025 жылға қарай 6%, 2030 жылға қарай 15% және 2050 жылы 50% (баламалы + ЖЭК) құрауы тиіс.

Соңғы 7 жылда, 2014 жылы ЖЭК-ке тіркелген тарифтер енгізілген сәттен бастап ЖЭК бойынша жобаларды дамытуда айтарлықтай өсім байқалды. Мәселен, 2021 жылдың қорытындысы бойынша Қазақстанда жалпы белгіленген қуаты 2010 МВт болатын 134 (40 ЖЭС–684 МВт; 49 КЭС–1038 МВт; 40 ГЭС – 280 МВт; 5 БиоЭС – 8 МВт) ЖЭК объектілері жұмыс істеді.

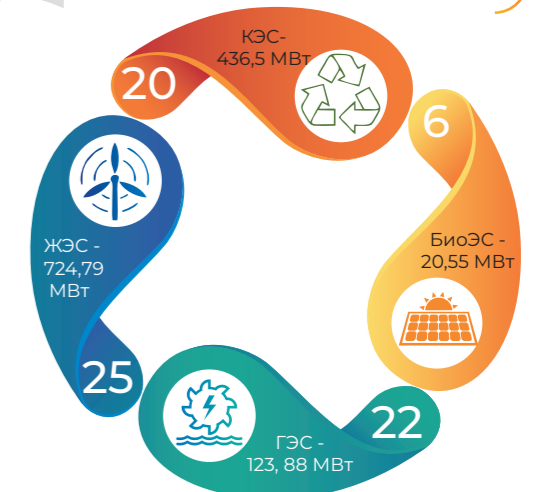
Сурет 2. ҚР-дағы ЖЭК-тің белгіленген қуаты мен жұмыс істеп тұрған объектілерінің өсу динамикасы. Дереккөз: ҚР Энергетика министрлігінің ақпараты

Источник: Информация Министерства Энергетики РК

2018-2021 жылдар аралығында 1 705 МВт жиынтық көлеміне ЖЭК жобаларын іріктеу бойынша 41 аукцион өткізілді. Олардың нәтижелері бойынша жалпы қуаты 1 305,72 МВт болатын 75 ЖЭК жобасы немесе ұсынылған қуаттың шамамен 76% іріктелді.

2018 жылдан 2021 жылға дейін аукциондарда қойылған ЖЭК технологиялары бойынша жобалардың ең көп саны ЖЭС үлесіне тиесілі болды:

2018-2021 жылдардағы ЖЭК жобаларын іріктеу бойынша аукциондардың динамикасы

2-кесте.

ЖЭК технологиясы / жыл	2018	2019	2020	2021	Барлығы:
Аукциондар көлемі (МВт)					
ЖЭС	620	100	65	50	835
КЭС	290	80	55	20	445
ГЭС	75	65	120	120	380
БиоЭС	15	10	10	10	45
Барлығы:	1000	255	250	200	1705
Аукциондар барысында іріктелді (МВт)/саны					
ЖЭС	500,85/16	108,99/5	64,95/3	50/1	724,79/25
КЭС	270/12	86,5/3	60/4	20/1	436,5/20
ГЭС	82,08/7	7/2	23/9	11,8/4	123,88/22
БиоЭС	5/1	10,4/3	0/0	5,15/2	20,55/6
Барлығы:	857,93/36	212,89/13	147,95/16	86,95/8	1305,72/75

Дереккөз: USAID

3-кестеде ЖЭК технологиялары бойынша жыл сайынғы бастапқы және ең төменгі аукциондық бағалардың динамикасы көрсетілген. 2018-2021 жылдар аралығында бүкіл әлем бойынша күн фотоэлектрлік панельдерінің құнының ықтимал төмендеуіне байланысты, КЭС 2018 жылға қарағанда аукцион бағасының ең үлкен төмендеуіне (63%) қол

жеткізді. Екінші ең жоғары көрсеткіш бойынша ЖЭС болып табылады, аукцион бағасының төмендеуі мұнда 38% - ға жетті. ГЭС жобалары бойынша аукциондар 2018 жылмен салыстырғанда 23% - ға төмендеді, бірақ бұл төмендеудің бір бөлігі кейінгі аукциондар кезінде болды, бұл бастапқы мәннен 10% - ға төмендеді.

2018-2021 жылдардағы ЖЭК аукциондық бағасының динамикасы

3-кесте.

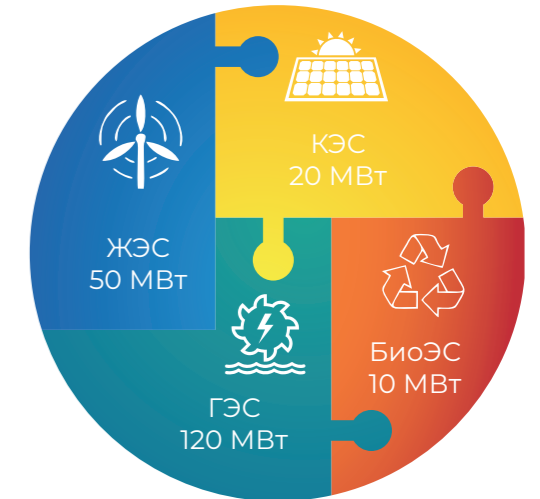
ЖЭК технологиясы / жыл	2018	2019	2020	2021
Бастапқы аукциондық баға (тг / кВтсағ)				
ЖЭС	22,68	22,66	21,69	21,53
КЭС	34,61	29,00	16,97	16,96
ГЭС	16,71	15,48	15,48	15,20
БиоЭС	32,23	32,15	32,15	32,15
Ең төменгі аукциондық баға (тг / кВтсағ)				
ЖЭС	17,39	19,27	15,90	14,08
КЭС	18,00	12,49	14,58	12,87
ГЭС	12,80	15,43	13,48	15,00
БиоЭС	32,15	32,13	-	32,14

Дереккөз: USAID

Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі бекіткен аукциондық сауда-саттықты өткізу кестесіне сәйкес 2021 жылға электр станцияларының мынадай түрлері бойынша белгіленген қуаттылығы 200 МВт-қа жалпы көлемде аукциондар өткізу туралы жарияланды:

Барлығы 5 аукцион жоспарланып өткізілді (2 – шағын, 3 – ЖЭК ірі жобалары бойынша). Аукциондар штаттық режимде өткізілді, бұл ретте 1 аукцион қатысушылардың жеткіліксіз санының (ірі ГЭС) себебінен өткізілмеді деп танылды.

Тіркелген тарифтерді және шекті аукциондық бағаларды айқындау Қағидаларына сәйкес 2021 жылға арналған шекті аукциондық бағалар 2020 жылғы аукциондық сауда-саттық қорытындылары бойынша жеңімпаздардың ең жоғары бағасы бойынша анықталады. Соған байланысты, 2021 жылғы аукциондар үшін шекті бастапқы бағалар мынадай деңгейде орнатылады (ҚҚС – сыз): ЖЭС – 21,53 тг/кВтсағ; КЭС – 16,96 тг/кВтсағ; ГЭС - 15,2 тг/кВтсағ; БиоЭС-32,15 тг/кВтсағ. Аукциондарға 24 қазақстандық компания қатысты. Аукционға

қатысушылардан түскен өтінімдердің жиынтық көлемі 626,95 МВт құрады, яғни сұраныс көлемі ұсыныс көлемінен 3 есе асып түсті. Атап айтқанда, КЭС және шағын ГЭС жобалары бойынша сұраныс көлемі ұсыныс көлемінен шамамен 3 есе асып түсті, бірақ инвесторлар тарапынан үлкен қызығушылық ЖЭС-ға болды, сұраныс көлемі ұсыныс көлемінен 10 есе асқан (4-кесте).

2021 жылы ЖЭК жобаларын іріктеу бойынша аукциондардың нәтижелері

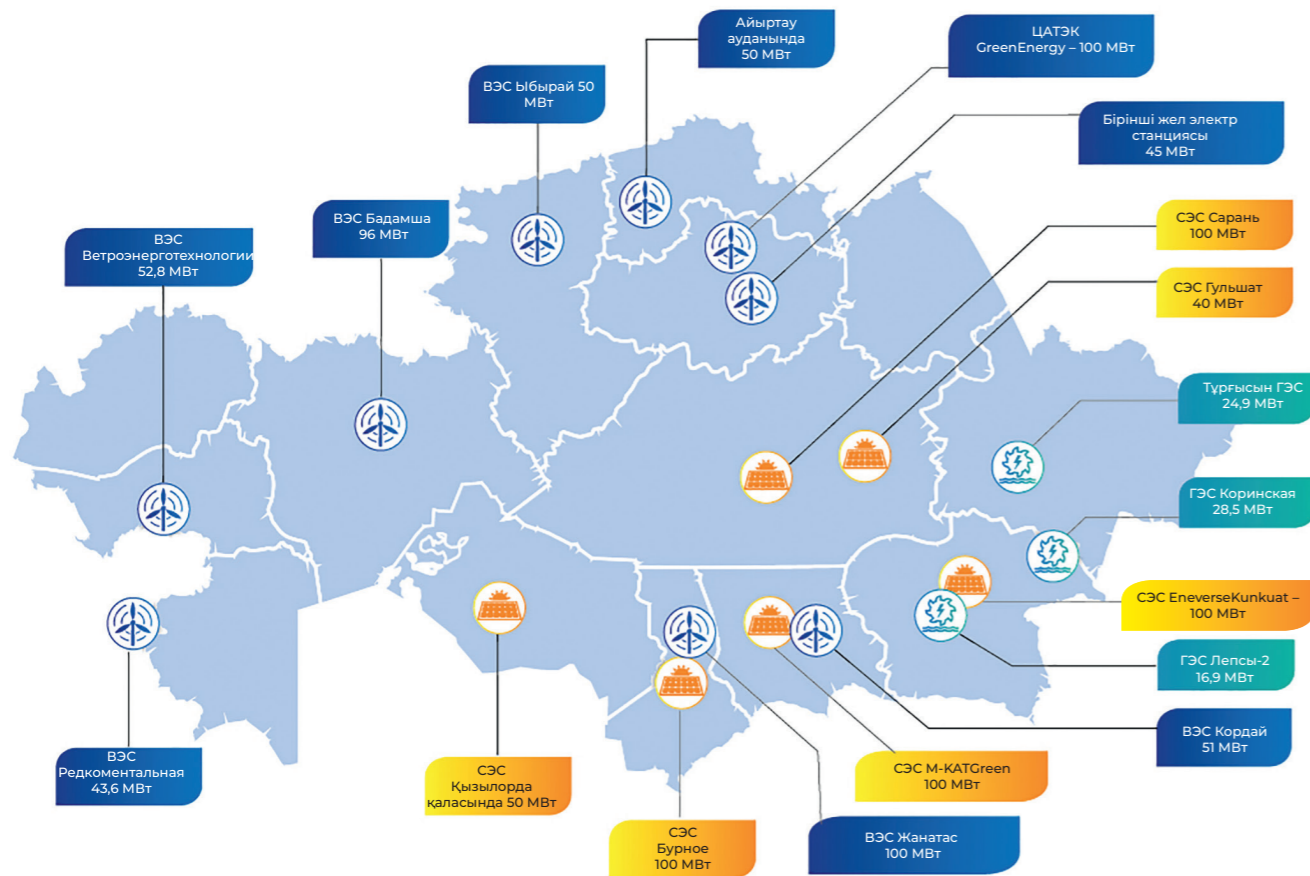
4-кесте

ЖЭК технологиясы	Аукциондар көлемі (МВт)	Қатысушылардың ұсынысы (МВт)	Аукциондар барысында іріктелді (МВт)	Таңдалған жобалар саны	Бастапқы аукцион бағасы (тг/кВтч)	Ең төменгі аукцион бағасы (тг/кВтч)
ЖЭС	50	550	50	1	21,53	14,08
КЭС	20	60	20	1	16,96	12,87
ГЭС	120	11,8	11,8	4	15,2	15
БиоЭС	10	5,15	5,15	2	32,15	32,14
Барлығы:	200	626,95	86,95	8	-	-

Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің ақпараты бойынша, 2021 жылдың қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасы бойынша ЖЭК объектілерінің электр энергиясын өндіруі 4,2 млрд.кВтсағ

құрады. 2020 жылмен салыстырғанда ЖЭК объектілерінің электр энергиясын өндіруінің ұлғаюы 30%-ды құрады. ЖЭК объектілерінің саны бойынша технологиялар бөлінісінде ГЭС және КЭС басым.

3-сурет. ЖЭК ірі станцияларының орналасу картасы

ҚР бойынша ЖЭК станцияларының электр энергиясын өндіру жөніндегі 2016-2021 жылдарға арналған ақпарат Көрсеткіштер Өлшем бірлігі

5-кесте.

Показатели	Единицы измерения	2016 год	2017 год	2018 год	2019 год	2020 год	2021 год
Установленная мощность	МВт	295,7	342,3	531,0	1 050,1	1 634,7	2010,0
<i>в том числе:</i>							
ветровые электростанции	МВт	98,2	112,4	121,5	283,8	486,3	684,0
малые ГЭС	МВт	139,9	170,8	200,2	222,2	229,04	280,0
солнечные электростанции	МВт	57,2	58,8	209	541,7	911,6	1038,0
биоэлектростанции	МВт	0,4	0,3	0,3	2,42	7,82	8,0
Выработка электроэнергии	млн. кВтч	927,9	1 102,5	1 352,9	2 400,7	3 245,1	4220,68
<i>в том числе:</i>							
ветровые электростанции	млн. кВтч	262,0	339,0	401,9	717,4	1 076,7	1776,41
малые ГЭС	млн. кВтч	577,2	649,1	807,4	1 105,3	812,1	799,74
солнечные электростанции	млн. кВтч	86,8	114,3	142,3	563,14	1 349,7	1641,49
биоэлектростанции	млн. кВтч	1,9	0,06	1,3	14,9	6,6	3,04

ЖЭК пайдалану объектілері өндірген электр энергиясын орталықтандырылған сатып алу және сату Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі бекіткен үлгілік нысандар бойынша ЖЭК пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдармен және шартты тұтынушылармен жасалған шарттар негізінде жүзеге асырылады.

Бүгінгі таңда ЖЭК Қазақстанда электр энергиясын өндіруде қарқынды дамып келе жатқан сектор болып табылады, ЖЭК объектілерінен электр энергиясын өндіру Қазақстан Республикасында ЖЭК дамыту бағдарламаларын іске асыру жөніндегі іс-шаралар кешенінің арқасында жыл сайын ұлғаюда.

Қазақстанның нақты мақсаттары мен түсінікті құқықтық өрісі бар ел ретінде тартымдылығы инвесторларға алғашқы ірі күн, жел және гидроэлектр станцияларын салу үшін қажетті капиталдарды тартуға мүмкіндік берді. Бүгінгі таңда ең ірі станциялар:

- ▶ КЭС Бурное -100 МВт, КЭС Eneverse Kunkuat -100МВт, КЭС Baikonyr -50 МВт, КЭС M-KATGreen-100 МВт, КЭС Сарань -100 МВт, КЭС Агадырь-50 МВт, КЭС Нура – 100 МВт, КЭС Каскелен – 50 МВт, КЭС Шоктас – 50 МВт, КЭС Кентау – 50 МВт;
- ▶ ЖЭС Бірінші жел электр станциясы - 45 МВт, ЖЭС ОАОЭК GreenEnergy – 100 МВт, ЖЭС ВетроЭнергоТехнологии -52,8 МВт, ЖЭС Форт Шевченко - 43,6 МВт, ЖЭС Бадамша – 96 МВт, ЖЭС Жанатас – 100 МВт, ЖЭС Ыбырай – 50 МВт;
- ▶ ГЭС Коринская -28,50 МВт, ГЭС Лепсы-2 - 16,99 МВт, Чижинская ГЭС – 25,8 МВт, Тұрғысын ГЭС – 24,9 МВт.

ЖЭК секторын дамытудың белгіленген көрсеткіштеріне қол жеткізу үшін ҚР Энер-

гетика министрлігі қалыптастыратын ЖЭК пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдардың тізбесіне сәйкес «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС 31.12.2021 жылғы жағдай бойынша жалпы белгіленген қуаттылығы 2 897 МВт (ЖЭС – 1 439 МВт; КЭС – 1 195 МВт; ГЭС – 246 МВт; БиоЭС – 17 МВт) 137 шарт жасасты, оның ішінде:

- ▶ Белгіленген қуаттылығы 1 748 МВт болатын тіркелген тарифтер бойынша 81 шарт;
- ▶ Белгіленген қуаты 1 149 МВт болатын аукциондық бағалар бойынша 45 шарт.

2021 жылдың қорытындысы бойынша «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС арқылы электр энергиясын өткізетін қолданыстағы ЖЭК станцияларының саны жалпы белгіленген қуаты 1 797 МВт (ЖЭС – 652 МВт; КЭС – 1023 МВт; ГЭС – 121 МВт; БиоЭС – 1 МВт) құрайтын 79 бірлікті құрады.

Электр энергиясы өндірілді және сатылды - 3,85 млрд. кВтсағ, оның ішінде: ЖЭС – 1 723 млн.кВтсағ; КЭС – 1 609 млн. кВтсағ; ГЭС – 519 млн. кВтсағ; БиоЭС-2,5 млн. кВтсағ. 2021 жылы ЖЭК электр энергиясын сатып алу шығындары 121 444,1 млн. теңгені құрады. Бұл ретте, ҚЕАО электр энергиясын жүзеге асыратын ЖЭК пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдардың саны 2014 жылғы 6-дан 2021 жылы 79-ға дейін ұлғайды. Екі жақты шарттар бойынша электр энергиясын өндіру көлемі 0,366 млрд. кВтсағ құрайды, оның 76% - ы шағын ГЭС электр энергиясын өндіруге тиесілі.

2014-2021 жылдар кезеңінде «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС арқылы ЖЭК электр энергиясын сатып алу көлемі және ЖЭК-ті қолдауға арналған шығындар туралы ақпарат

6-кесте.

ЖЭК түрі	Өлшем бірлігі	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ЖЭК электр энергиясының көлемі									
ЖЭС	млн.кВтч	2,3	127,8	271,0	335,4	397,9	699,0	1 079,8	1 723,1
КЭС	млн.кВтч	0,4	44,8	86,1	89,8	137,7	408,7	1 231,4	1 609,5
ГЭС	млн.кВтч	5,9	31,0	80,5	143,8	242,4	237,5	227,3	519,5
БиоЭС	млн.кВтч					1,3	3,0	4,9	2,5
Барлығы	млн.кВтч	8,7	203,6	437,6	569,0	779,3	1 348,2	2 543,4	3854,6
ЖЭК электр энергиясын сатып алуға арналған шығындар									
ЖЭС	млн.тенге	52,4	2 898,6	6 147,1	8 829,8	11 029,2	21 162,4	35 260,2	57 611,7
КЭС	млн.тенге	15,3	1 555,1	2 994,9	3 627,5	5 627,4	15 342,5	45 056,0	57 370,1
ГЭС	млн.тенге	81,8	436,5	1 246,2	2 403,6	4 194,5	4 331,4	4 271,8	6 343,6
БиоЭС	млн.тенге					42,4	95,6	165,1	118,7
Барлығы	млн.тенге	149,5	4 890,3	10 388,2	14 861,0	20 893,5	40 931,8	84 752,9	121 444,1
ЖЭК электр энергиясын сатып алудың орташа тарифі									
ЖЭС	тенге/кВтч	22,68	22,68	22,68	26,33	27,72	30,27	32,65	33,43
КЭС	тенге/кВтч	34,61	34,75	34,79	40,42	40,86	37,54	36,59	35,64
ГЭС	тенге/кВтч	13,80	14,08	15,49	16,71	17,31	18,24	18,79	12,21
БиоЭС	тенге/кВтч					32,23	32,23	33,93	47,48

Бірнеше жыл бойы ЖЭК электр энергиясы көлемінің жыл сайынғы өсуі байқалады. 2020 жылмен салыстырғанда ЖЭК электр энергиясы көлемінің өсуі 2021 жылы 50% - дан асты. Бұл ретте 2021 жылы ЖЭК электр энергиясын сатуға арналған шығындардың өсу қарқыны 2020 жылмен салыстырғанда 43% - ға өсті. Бұл көрсеткіштердің өсуі жаңа ЖЭК объектілерін пайдалануға берумен, сондай-ақ инфляция мөлшеріне жыл сайынғы тіркелген тарифтерді индексстеумен байланысты.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің ережелеріне сәйкес 2017 жылғы 1 қаңтардан бастап жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері

өндірген электр энергиясын орталықтандырылған сатып алу және сату қоғамдық маңызы бар нарықтар субъектілерінің бағаларын мемлекеттік реттеуге жатқызылды.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 27 наурыздағы № 271 қаулысымен бекітілген тіркелген тарифтер және шекті аукциондық бағаларды айқындау Қағидаларына сәйкес тіркелген тарифтер мен аукциондық бағалар деңгейлерін жыл сайын индексстеу тәртібі белгіленген. Белгіленген тарифтер мен аукциондық бағаларды жылдар бойынша индексстеу үшін қолданылатын тұтыну бағалары индексінің шамасы келесідей:

2015-2021 жылдарға арналған тұтыну бағаларының индексі

7-кесте.

Кезең	2015 жыл	2016 жыл	2017 жыл	2018 жыл	2019 жыл	2020 жыл	2021 жыл
ТБИ деңгейі	104,4%	116,6%	107,1%	106,1%	105,3%	107,0%	108,9%

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 27 наурыздағы № 271 қаулысымен бекітілген тіркелген тарифтер және шекті аукциондық бағаларды айқындау Қағидаларының II және II.1-тармақтарына сәйкес, мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның деректері бойынша айқындалатын индексстеу жүргізілген жылдың 1 қазанының алдындағы он екі айда жинақталған тұтыну бағаларының индексі қолданылатынын атап өту қажет.

Заң шығару қызметі

ЖЭК саласындағы заңнама Қазақстандағы ЖЭК саласындағы жобаларға өзге де қосымша қолдауды қамтиды. Үкімет Қазақстанда ЖЭК дамыту үшін жағдайларды жетілдіру бойынша жұмысты жалғастыруда. Осылайша, мемлекет қабылдаған ЖЭК дамуын қолдау шараларының нәтижесінде елдің энергия теңгеріміндегі Жаңартылатын көздердің үлесі жыл сайын артып келеді. ЖЭК көлемінің өсуі шартты тұтынушылар үшін (дәстүрлі энергия өндіруші ұйымдар) ЖЭК электр энергиясын сатып алуға арналған шығындарды бөлу үлесін тікелей арттырады. Осы үрдісті назарға ала отырып, сондай-ақ шартты тұтынушылардың төлем қабілеттілігін жақсарту мақсатында Қазақстан Республикасы Мемлекет басшысының 2020 жылғы 7 желтоқсандағы Жарлығымен «жаңартылатын энергия көздерін және электр энергетикасын пайдалануды қолдау мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу

туралы» Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі - Заң) қол қойылды, ол 2021 жылғы 1 шілдеден бастап ЖЭК-ті қолдауға арналған «өтпелі» үстемеақы механизмін енгізуді көздейді.

Осы механизм шеңберінде ЖЭК-ті қолдауға арналған шығындар шартты тұтынушыларға олардың электр энергиясына шекті тарифінен тыс үстемеақы түрінде бөлінеді

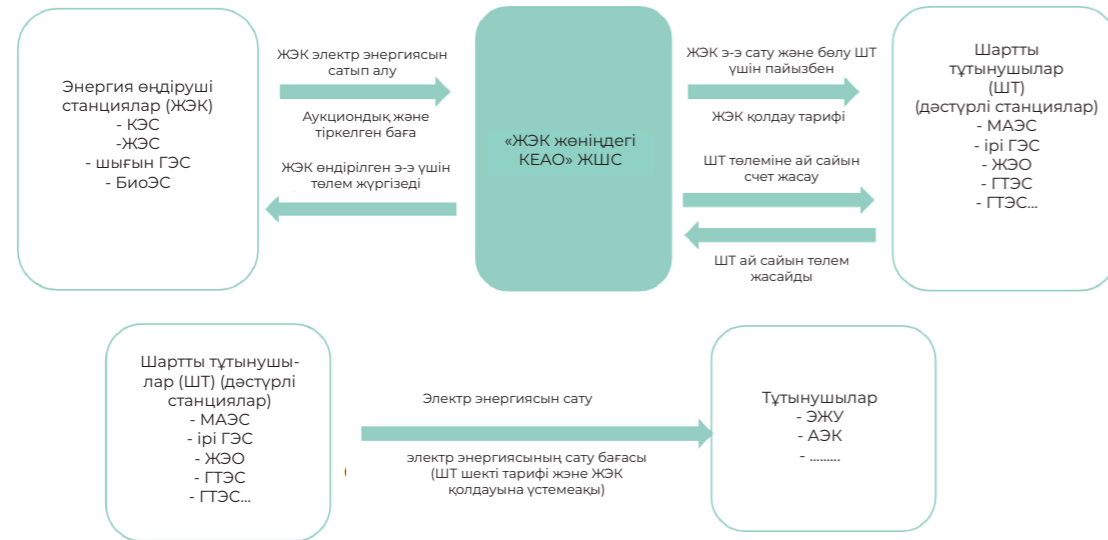
Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі өз кезегінде мемлекеттік құрылымдармен (оның ішінде Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігімен) келісу тәртібімен Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 20 ақпандағы № 118 бұйрығымен бекітілген ЖЭК-ті қолдауға арналған тарифті айқындау қағидаларын қоса алғанда, ЖЭК пайдалануды қолдауға арналған тариф және ЖЭК пайдалануды қолдауға үстемеақы белгілеу бойынша заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізді. ЖЭК – ті қолдауға арналған тарифті есептеудің жаңа тәсілі қағидатты айырмашылыққа айналады, ол ЖЭК-тің «өтпелі» үстемеақы механизмі енгізілгенге дейін уәкілетті орган-Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі (ЖЭК-тің жаңа енгізулері бойынша) және ЖЭК пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдар ұсынатын ЖЭК-тің болжамды көлемдеріне сәйкес есептелді және белгіленді. ЖЭК «өтпелі» үстемеақы механизмінің жаңа тәсілі есептік айда өтпелі үстемеақыға және ЖЭК өндірудің нақты көлеміне негізделген ЖЭК-ті қолдауға арналған тарифті есептеуді көздейді.

ЖЭК объектілері өндірген электр энергиясын шартты тұтынушылар арасында бөлу

ЖЭК пайдалануды қолдау саласындағы заңнамаға сәйкес, қолдау шығындары шарт-

ты тұтынушылар арасында (дәстүрлі энергия өндіруші ұйымдар мен электр энергиясын импорттаушылар) тұтыну аймағына сәйкес электр энергиясы желісіне жіберу көлеміне барабар бөлінеді.

4-сурет. ЖЭК объектілері өндірген электр энергиясын бөлу схемасы

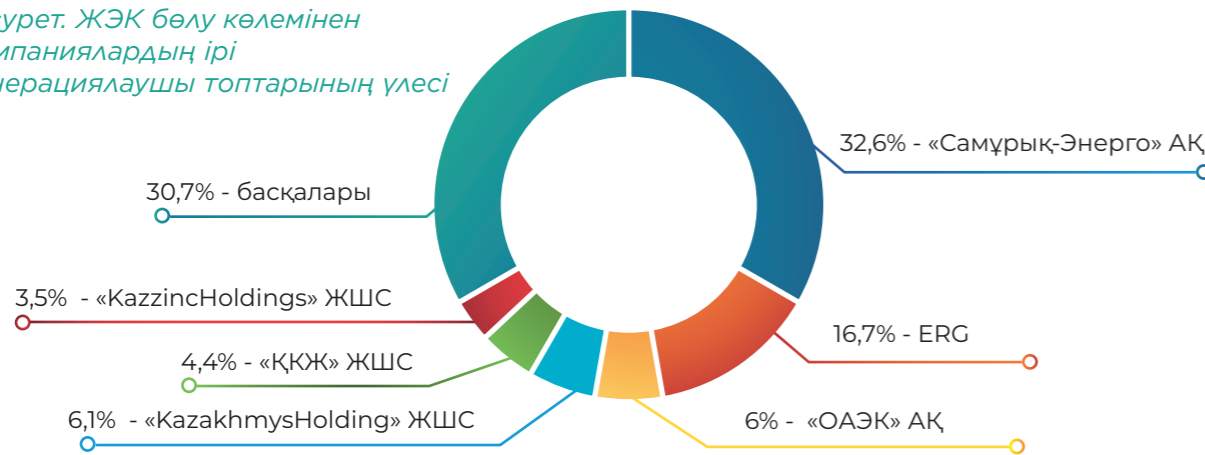

2021 жылдың қорытындысы бойынша шартты тұтынушылардың жалпы саны 61-ді құрады, оның ішінде 1-аймағы бойынша - 46, 2-аймағы бойынша - 15.

2021 жылғы шартты тұтынушыларға ЖЭК электр энергиясын бөлу көлемі 3 854,7 млн.

кВт құрады.оның ішінде, компаниялардың ірі генерациялаушы топтарының үлесі келесідей: «Самұрық-Энерго» АҚ - 32,6%, ERG - 16,7%, «ОАЭК» АҚ - 6%, «KazakhmysHolding» ЖШС - 6,1%, «ҚКЖ» ЖШС - 4,4%, «KazzincHoldings» ЖШС - 3,5%, және басқалары-30,7%.

5-сурет. ЖЭК бөлу көлемінен компаниялардың ірі генерациялаушы топтарының үлесі

2020-2021 жылдардағы ЖЭК электр энергиясын шартты тұтынушылар арасында 1-аймақ бойынша бөлу туралы ақпарат

8-кесте.

№	Энергия өндіруші ұйымдар	2020 жыл		2021 жыл	
		ЖЭК электр энергиясын сатып алу көлемі, млн. кВтсағ	Шығындар, млн. теңге	ЖЭК электр энергиясын сатып алу көлемі, млн. кВтсағ	Шығындар, млн. теңге
1	«Булат Нуржанов атындағы Екібастұз 1-МАЭС» ЖШС	479,2	17 137,9	865,2	31 555,1
2	«Евроазиаттық энергетикалық корпорациясы» АҚ	369,9	13 172,8	591,3	21 361,9
3	«Екібастұз МАЭС-2 станциясы» АҚ	125,0	4 464,4	254,6	8 944,2
4	«Алматы электр станциясы» АҚ	120,4	4 280,5	171,2	6 192,1
5	«Қарағанда Энергоцентр» ЖШС	99,1	3 529,5	155,00	5 651,2
6	«МАЭС Топар» ЖШС	99,6	3 537,6	137,4	4 825,7
7	«Астана-Энергия» АҚ	70,1	2 493,7	127,7	4 649,4
8	«Казцинк» АҚ	82,8	2 950,4	122,7	4 392,6
9	«ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ	82,9	2 949,8	119,3	4 322,6
10	«АрселорМиттал Темиртау» АҚ	66,1	2 355,4	97,7	3 461,2
11	«СЕВКАЗЭНЕРГО» АҚ	77,9	2 771,6	92,9	3 310,00
12	«Kazakhmysenergy» ЖШС	60,8	2 161,7	79,9	2 853,2
13	«Т.И. Батурова атындағы Жамбыл ГРЭС» АҚ	43,7	1 558,1	72,4	2 781,2
14	«AES Өскемен ГЭС» ЖШС	49,0	1 747,5	73,3	2 624,6
15	«AES Өскемен ЖЭО» ЖШС	50,3	1 792,6	71,7	2 611,7
16	«Алюминий Казахстан» АҚ	47,8	1 697,3	65,2	2 350,9
17	«AES Шульбинская ГЭС» ЖШС	50,0	1 772,5	63,4	2 247,1
18	«Казхром» ТҰК ЭС АФЗ	23,9	847,6	41,6	1 493,9
19	«Мойнакская ГЭС» АҚ	26,9	958,0	34,4	1 198,6
20	«З-Энергоорталық» АҚ	16,8	596,0	28,6	1 057,2
21	«Ақтобе ЖЭО» АҚ	20,7	737,3	28,1	1 014,7
22	«Соколов-Сарыбай кен-байыту өндірістік бірлестігі» АҚ	21,8	774,0	28,1	1 001,7
23	«Жаназол ГТЭС» ЖШС	24,4	870,9	27,0	983,8
24	«Кристалл Менеджмент» ЖШС	19,0	677,6	26,3	938,2

№	Энергия өндіруші ұйымдар	2020 жыл		2021 жыл	
		ЖЭК электр энергиясын сатып алу көлемі, млн. кВтсағ	Шығындар, млн. теңге	ЖЭК электр энергиясын сатып алу көлемі, млн. кВтсағ	Шығындар, млн. теңге
25	«Степногорская ЖЭО» ЖШС	17,7	628,1	25,5	911,9
26	«СНПС - Ақтөбемұнайгаз» АҚ	14,8	527,0	21,4	766,9
27	«Bassel Group LLS» ЖШС	12,4	440,9	18,3	670,4
28	«Шардара ГЭС» АҚ	13,8	489,8	18,7	629,3
29	«КЕГОС» АҚ	0,0	1,4	12,7	557,9
30	«ПетроКазахстанКумкольРесурсиз» АҚ	11,3	403,2	15,3	548,9
31	«Теплокоммунэнерго» ЖШС	0,1	5,3	12,5	472,7
32	«Кызылордатеплоэлектроцентр» АҚ	5,5	193,8	12,6	458,8
33	«Ақтөбе рельс – аркалық зауыты» ЖШС	7,5	267,8	10,7	391,6
34	«Текелийскийэнергокомплекс» ЖШС	5,0	176,5	6,6	240,0
35	«СКЗ-У» ЖШС	2,7	95,4	4,1	149,2
36	«Таразэнергоцентр» ЖШС	2,2	76,2	3,4	125,5
37	«УПНК-ПВ» ЖШС	0,7	23,5	1,1	40,4
38	«Казтуркмунай» ЖШС	0,5	19,5	0,8	29,3
39	«Восход-Oriel» ЖШС	0,4	15,8	0,7	24,7
40	МКК «Костанайская ЖЭО»	0,2	7,8	0,4	15,1
41	«Фирма Ада Ойл» ЖШС	0,2	7,4	0,4	13,5
42	«АЭС Согринская ЖЭО» ЖШС	8,9	317,4	0,1	9,0
43	«Шахтинсктеплоэнерго» ЖШС	0,2	5,8	0,1	5,4
44	«Риддер ЖЭО» АҚ	3,0	105,0	0,1	4,3
45	МКК «Кентау сервис»	0,0	1,3	0,05	1,7
46	МКК «Аркалыкская ЖЭО»	0,0	0,7	0,02	0,8
47	Барлығы	2 235,5	79 644,5	3 540,4	127 890,2

2020-2021 жылдардағы ЖЭК электр энергиясын шартты тұтынушылар арасында 2-аймақ бойынша бөлу туралы ақпарат

9-кесте.

№	Энергия өндіруші ұйымдар	2020 жыл		2021 жыл	
		ЖЭК электр энергиясын сатып алу көлемі, млн. кВтсағ	Шығындар, млн.тенге	ЖЭК электр энергиясын сатып алу көлемі, млн. кВтсағ	Шығындар, млн. тенге
1	«МАЭК-Казатомпром» ЖШС	100,3	2 452,3	89,3	2 673,3
2	«Атырау теплоэлектроцентр» АҚ	49,6	1 212,5	41,9	1 232,9
3	«ТенгизШевроил» ЖШС	47,3	1 157,1	43,6	1 283,9
4	«Karabatanutilitiesolutions» ЖШС	20,6	503,3	41,9	1 412,1
5	ЭС «Кашаган» NCOC N.V.	29,3	715,6	26,5	788,2
6	АОЗТ ««Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг Б.В.» Казахстан филиалы»	20,5	501,2	21,2	629,5
7	«БатысПауэр» ЖШС	11,7	285,8	18,9	560,8
8	«Орал газотурбин электростанциясы» ЖШС	8,0	196,4	8,0	235,4
9	«КазАзот» АҚ	6,7	163,3	6,0	175,9
10	«Жайыктеплоэнерго» АҚ	5,9	145,3	5,7	168,8
11	«Атырауский нефтеперерабатывающий завод» ЖШС	4,5	109,9	3,7	112,8
12	«Мангыстаумунайгаз» АҚ	0,6	13,7	3,5	114,0
13	«Жаикмунай» ЖШС	2,1	50,5	2,2	63,8
14	«SagatEnergy» ЖШС	1,1	27,8	0,9	25,4
15	«КЕГОС» АҚ (шығындар)	0,0	0,0	0,3	9,5
Барлығы		308,0	7 534,7	314,3	9 359,7
Барлығы 1 және 2 аймақ бойынша		2 543,5	87 179,2	3 854,7	137 250,0

Білікті шартты тұтынушылар механизмін қолдану

2017 жылы «Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы» ҚР Заңына (бұдан әрі – Заң) білікті шартты тұтынушылар (БШТ) механизмін қолдану бойынша түзетулер қабылданды.

ЖЭК саласындағы заңнаманың осы нормалары мен ережелері ЖЭК-ке кіретін БШТ 20 жыл ішінде инвесторлармен жасалған электр энергиясын кепілді сатып алу туралы шарттар бойынша міндеттемелер шеңберінде қалыптастырылатын ЖЭК-ті дамытуды қолдауға арналған өсіп келе жатқан шығыстарды төлеуден босатады.

ЖЭК саласындағы заңнаманың ережелеріне сәйкес БШТ құрамына кіретін ЖЭК пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдарға көрсетілетін барлық мемлекеттік қолдау шаралары, атап айтқанда электр энергиясын беруге арналған энергия беруші ұйымдардың қызметтеріне ақы төлеуден босату, инвестициялық, салықтық және кедендік преференциялар қолданылады.

2020 жылы «Kazakhmys Holding» ЖШС Кеңгір ауылдық округінде қуаттылығы 10 МВт күн

2.2 Электр қуаты нарығы

Еліміздің энергетикалық объектілерінің техникалық қорын жаңарту, жаңғырту және кеңейту процестерін жандандыру және энергиямен жабдықтау сенімділігінің қажетті деңгейін қолдау мақсатында Қазақстан Республикасы Президентінің «Ұлт жоспары – 100 нақты қадам» бағдарламасының 50 және 52 қадамдарын іске асыру шеңберінде 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап электр қуаты нарығы іске қосылды, оны қалыптастыра отырып электр энергиясының бірыңғай нарығы екі бөлек сегментке бөлінді – электр энергиясы және электр қуаты. 2014 жылдың маусым айында отын-энергетика кешенін дамытудың 2030 жылға дейінгі бекітілген тұжырымдамасы шеңберінде жетекші әлемдік энергетикалық компаниялар мен қаржы институттарын инвесторлар рөліне тарту үшін электр энергетикасындағы бәсекелестік пен нарықтық қатынастарды одан әрі жетілдіруге бағытталған базалық міндеттер айқындалды.

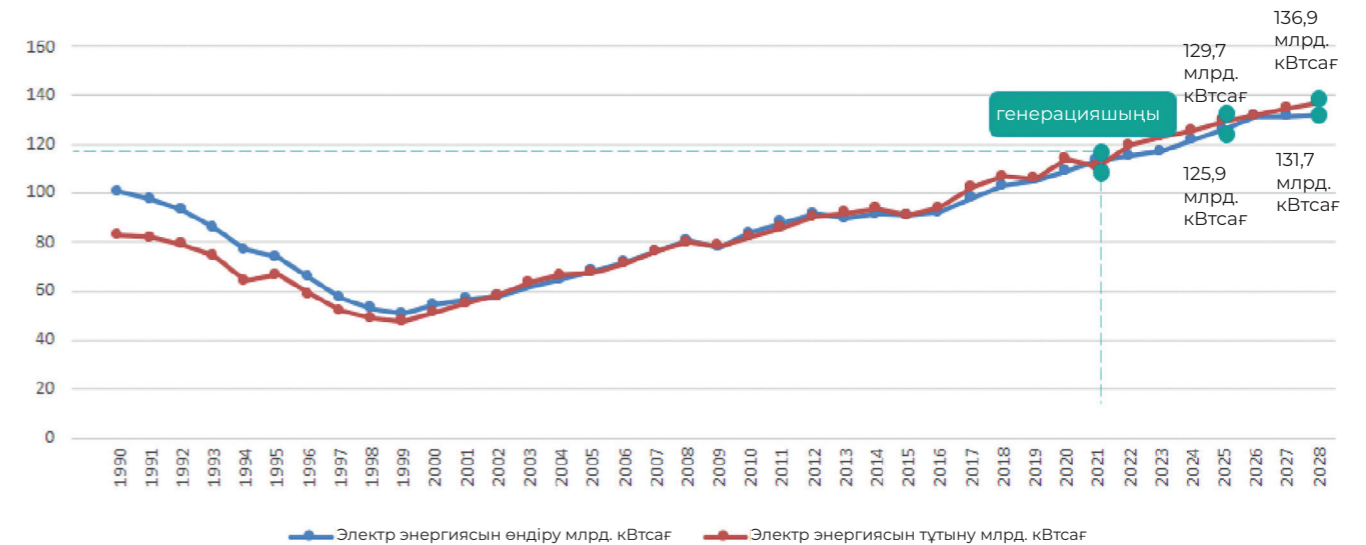
электр станциясын сәтті іске қосып, БШТ механизмінің жұмысын бастады. 2020 жылдың сәуір айынан бастап Кеңгір КЭС электр энергиясын өндіреді, бұл «Kazakhmys Holding» ЖШС холдингінің ЖЭК-ке шығындарына оң әсер етеді, бұл ретте ЖЭК-ті қолдауға қатысуды жалғастырады. 2022 жылдың екінші тоқсанында белгіленген қуаты 100 МВт болатын «KAZ GREEN ENERGY» ЖШС «Балқаш» КЭС-ін іске қосу жоспарлануда.

Қазақстан БЭЖ бойынша жалпы ақпарат

2021 жылдың қорытындысы бойынша электр энергия генерациясы 114,4 млрд.кВтсағ-қа жетті. Өткен жылдың тарихи ең жоғары көрсеткішінен өсім 6,4 млрд. кВтсағ құрады. Бұл ретте тұтынудың өсуі 6,5 млрд. кВтсағ деңгейінде тіркеліп, 113,9 млрд.теңгені құрады. Қазақстан БЭЖ-нің 14.01.2022 жылғы электр энергиясы мен қуатының болжамды теңгеріміне сәйкес, 2028 жылдың соңына қарай электр энергиясын өндіру 131,7 млрд. кВтсағ тұтынуы кезінде 136,9 млрд.кВтсағ жетеді.

Төменде 1990 жылдан 2028 жылға дейінгі электр энергиясын өндіру/тұтыну динамикасы (факт / болжам), сондай-ақ 2021 жылғы негізгі өндірістік көрсеткіштер берілген.

6-сурет. 1990 жылдан 2028 жылға дейінгі электр энергиясын өндіру/тұтыну динамикасы

7-сурет. Электр энергиясын өндіру/тұтыну құрылымы және Қазақстан БЭЖ электр станциясының белгіленген / қол жетімді қуаттары

Орнатылған қуат	о.і. ЖЭС	ГЭС	ГТЭС	КЭС, ЖЭС, БГҚ
23,9 ГВт	17,3 ГВт	2,8 ГВт	2 ГВт	1,8 ГВт
Өндіріс	о.і. ЖЭС	ГЭС	ГТЭС	КЭС, ЖЭС, БГҚ
114,4 млрд. кВтсағ	91,2 млрд. кВтсағ	9,2 млрд. кВтсағ	10,7 млрд. кВтсағ	3,3 млрд. кВтсағ

Тұтыну 113,9 млрд. кВтсағ
 Жылдық максималды жүктеме..... 15,8 ГВт (14.12.2021 ж. сағ. 19:00-де)
 Қол жетімді қуат..... 20,2 ГВт

Электр қуаты нарығы келесілерге бағытталған:

- ▶ инвесторлар үшін ұзақ мерзімді кепілдіктерді қамтамасыз ету арқылы жаңа генерациялаушы қуаттарды салу және қолданыстағы генерациялаушы қуаттарды және маневрлік генерациялау режимі бар жаңадан пайдалануға берілетін генерациялаушы қондырғыларды жаңғырту үшін инвестициялар ағынын ынталандыру;
- ▶ ҚР БЭЖ-де генерациялаушы қуаттардың тапшылығына жол бермеу;
- ▶ өндіруші қуаттарды озыңқы дамыту арқылы ҚР БЭЖ ұзақ мерзімді баланстық сенімділігін қамтамасыз ету

«Бірыңғай сатып алушы» моделіне негізделген қуат нарығының механизмі елдің бірыңғай электр энергетикалық жүйесінде (БЭЖ) электр энергиясына сұранысты қанағаттандыру үшін жеткілікті көлемде жаңа генерациялайтын қуаттарды салуға және жұмыс істеп тұрғандарын жаңғыртуға инвестициялар ағынын ынталандыру мақсатында практикаға енгізілді.

РЭлектр қуаты нарығындағы «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС қызметінің нәтижелері

2021 жылы қуат нарығының жұмыс істеу қорытындысы бойынша «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС келесі жұмыстарды жүргізді:

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС қуат нарығының тұтынушыларымен шарттық компания бойынша 2021 жылдың соңында шарттық көлемі 9 605,3 МВт*ай көлемінде жүктемені көтеруге электр қуатының дайындығын қамтамасыз ету бойынша қызмет көрсетуге 293 шарт жасалды. Қуат нарығының тұтынушылары міндетті түрде энергиямен жабдықтаушы және энергия беруші компания-

лар, сондай-ақ тұтынушылар, оның ішінде электр энергиясының көтерме сауда нарығының субъектілері болып табылатын өнеркәсіптік кешендер болып табылады.

Бірыңғай сатып алушыға электр қуатының әзірлігін қамтамасыз ету жөніндегі қызметке ақы төлеуді тұтынушылар бірыңғай, орташа өлшенген баға бойынша жүргізеді. 2021 жылға есептік баға 692 376 теңге/МВт* ай құрады.

Электр энергетикасы саласындағы заңнамаға сәйкес энергия өндіруші ұйымдар жыл сайын аттестатталған электр қуатының мәлімделген параметрлерін және электр қуатын ұлғайту мен азайтудың аттестатталған жылдамдықтарын растау тұрғысынан генерациялайтын қондырғыларды аттестаттаудан өтуі қажет. Өткен жылы Жүйелік оператор жүргізген генерациялаушы қондырғылардың электр қуатын аттестаттау жөніндегі іс-шаралардың нәтижелері бойынша 2021 жылы электр қуаты нарығына қатысуға 33 станция жіберілді.

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС 2021 жылы 33 энергия өндіруші ұйымдардан қуаттылықты орталықтандырылған сатып алуды жүзеге асырды:

- ▶ Энергетика министрлігімен инвестициялық келісімдер жасасқан жұмыс істеп тұрған энергия өндіруші ұйымдардан. Энергетика министрлігі «Қарағанды Энергоцентр» ЖШС, «Севказэнерго» АҚ, У. Д. Қантаева атындағы «Мойнақ ГЭС» АҚ, «Алматы электр станциялары» АҚ және «Шардара ГЭС « АҚ-мен 5 инвестициялық келісім жасасты., олар бойынша 2021 жылға арналған жиынтық шарттық қуаты 739,6 МВт* айды құрады;
- ▶ құрамына жылу электр орталықтары (ЖЭО) кіретін жұмыс істеп тұрған

энергия өндіруші ұйымдардан алынатын қуаттың технологиялық минимумы көлемінде. Мәселен, «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС жалпы қуаттылығы 2417,7 МВт*айға 18 шарт жасасты;

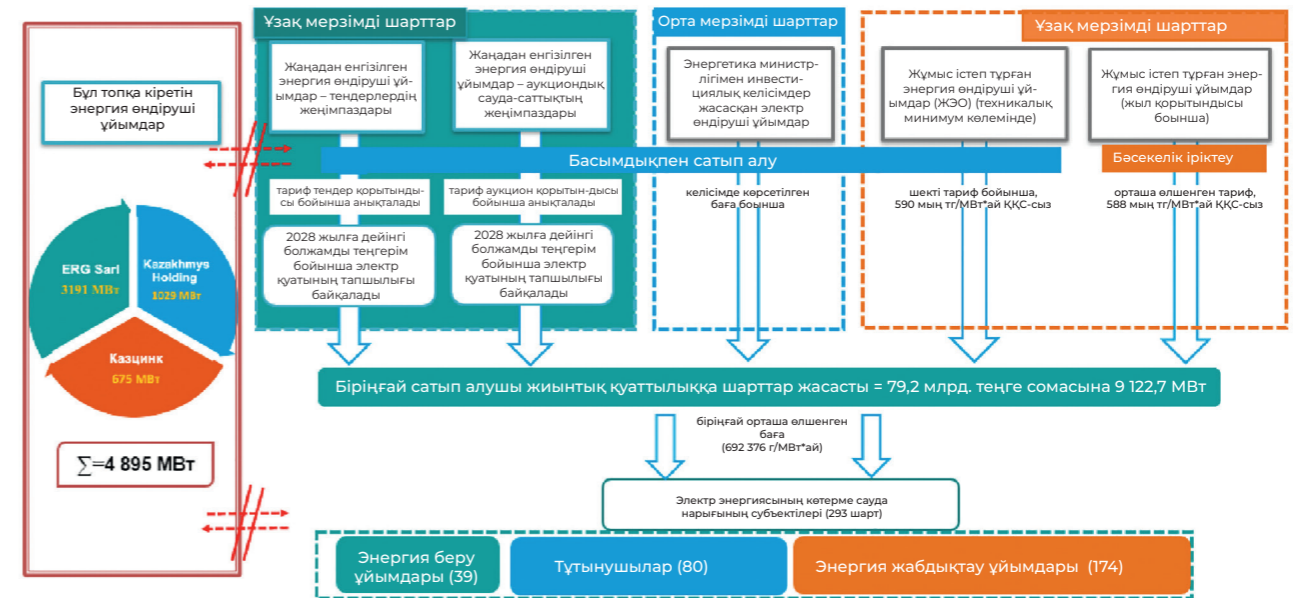
- ▶ орталықтандырылған сауда-саттық қорытындысы бойынша жұмыс істеп тұрған энергия өндіруші ұйымдардан. Мәселен, «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС жалпы қуаттылығы 5 965,4 МВт*айға 27 шарт жасасты.

Энергия өндіруші ұйымдардың электр қуаты нарығының жұмыс істеу қорытынды-

сы бойынша 2021 жылы 74,2 млрд. теңгеден астам табыс алынды.

2021-2027 жылдарға арналған электр энергиясы мен қуатының Бекітілген болжамды теңгеріміне сәйкес осы уақытша кезеңде Қазақстан Республикасының БЭЖ-де электр қуаттарының тапшылығы байқалады. Осыған байланысты, Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі 2021 жылға арналған маневрлік генерациялау режимімен жаңадан пайдалануға берілетін генерациялаушы қондырғыларды салуға аукциондық сауда-саттық өткізу Кестесін бекітті.

8-сурет. Электр қуаты нарығының моделі.

2021 жылы электр қуаты нарығына қатысқан энергия өндіруші ұйымдардың тізімі

10-кесте.

№	Энергия өндіруші ұйымның атауы	2021 жылғы алынған инвестициялардың нақты сомасы, млн. теңге
1	АО «Астана-энергия»	2 382
2	«ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ	3 026
3	«Өскемен ЖЭО» ЖШС	1 957
4	«Риддер ЖЭО» АҚ	78
5	«Bassel Group LLS» ЖШС	458
6	«Степногорск ЖЭО» ЖШС	733
7	«Ақтобе ЖЭО» АҚ	780
8	«Жайыктеплоэнерго» АҚ	169
9	«МАЭК-КазАтомПром» ЖШС	3080
10	«Текелі энергокомплекс» ЖШС	119
11	«Алматы электр станциясы» АҚ	8 692
12	«Атырау ЖЭО» АҚ	1 673
13	«Орал газотурба электр станциясы» ЖШС	298
14	«Караганда Энергоцентр» ЖШС	7 058
15	«Севказэнерго» АҚ	2 039
16	«Согринская ЖЭО» ЖШС	222
17	МКК «Кызылордатеэлектроцентр»	286
18	«Таразэнергоцентр» АҚ	188
19	«3-Энергоорталық» АҚ	545
20	«Евроазиаттық энергетика корпорациясы» АҚ	1 266
21	«Т.И. Батунова атындағы Жамбыл МАЭС» АҚ	2 266
22	«Кристал Менеджмент» АҚ	543
23	«У.Д. Кантаева атындағы Мойнак ГЭС» АҚ	8 969
24	«Екібастұз МАЭС-2 станциясы» АҚ	3 715
25	«Шардара ГЭС» АҚ	2 831
26	«Батыс Пауэр» ЖШС	141
27	«АЭС Өскемен ГЭС» ЖШС	2 268
28	«АЭС Шульбинская ГЭС» ЖШС	2 429
29	«Топар бас энергия тарату станциясы» ЖШС	2 566
30	«Жанажол ГТЭС» ЖШС	823
31	«Казцинк» ЖШС	351
32	«Булат Нуржанов атындағы Екібастұз МАЭС-1» ЖШС	11 300
33	«Karabatan Utility Solutions» ЖШС	878
Барлығы:		74 169

Заң шығару қызметі

Қазақстан Республикасының заңнамасын жетілдіру мақсатында электр қуаты нарығының жұмыс істеуі бөлігінде нормативтік құқықтық актілерге мынадай өзгерістер мен толықтырулар енгізілді.

Қуат нарығының тұтынушылары бойынша: Электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету жөніндегі қызмет көлемінің тұтынушыға нақты көрсетілген қуат рыногын есептеу бөлігінде өзгерістер енгізілді, есепте электр энергиясын жоспарлы жеткізуді төмендету жөніндегі жүйелік оператордың өкімін толық көлемде орындамайтын энергиямен жабдықтаушы ұйымдар (энергия беруші ұйымдар) үшін коэффициенттер ескерілді (тұлғалардың электр желілерінен шектеу немесе ажырату бойынша). сандық тау-кен қызметі, осы энергиямен жабдықтаушы ұйымдар электр энергиясын өткізеді (олар энергия беруші ұйымдардың деректер желілеріне қосылған).

Энергия өндіруші ұйымдар бойынша:

1) ҚР БЭЖ-де маневрлік генерацияны дамытуға, генерациялаудың маневрлік режимі бар генерациялаушы қондырғыларды салуға аукциондық сауда-саттық жүргізуге қатысты толықтырулар енгізілді.

2) генерациялаудың маневрлік режимі бар генерациялайтын қондырғыларды салуға аукциондық сауда-саттықтардың жеңімпаздары үшін қолданылатын К9 коэффициентін айқындауға қатысты толықтырулар енгізілді.

3) Осы энергия өндіруші ұйым (оның ішінде энергиямен жабдықтаушы ұйымдар арқылы) электр энергиясын өткізетін цифрлық майнинг жөніндегі қызметті жүзеге асыратын тұлғалар үшін электр энергиясын жоспарлы және нақты жеткізуді шектеу немесе азайту жөніндегі жүйелік оператордың өкімдерін орындамайтын энергия өндіруші ұйымдар үшін қолданылатын К10 коэффициентін айқындауға қатысты толықтырулар енгізілді.

Жаңартылатын энергия көздерін
қолдау жөніндегі есеп
айырысу-қаржыорталығы

3

КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ

- Кадр саясаты

КОРПОРАТИВТІК БАСҚАРУ

3.1 Кадр саясаты

3.1.1 Қызметкерлерді басқару

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС кадрлық әлеуеті ұйымның табысы мен дамуын айқындайтын маңызды факторлардың бірі болып табылады. «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС адам ресурстарын басқару «Самұрық-Қазына» АҚ тобының адам ресурстарын басқару жөніндегі корпоративтік стандарт қағидаттарына сәйкес жүзеге асырылды.

Кадр саясаты жоғары нәтижелерге қол жеткізуге және меритократияға бағдарланған тиімді корпоративтік мәдениет арқылы «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС Даму стратегиясын іске асыруды қамтамасыз ететін маңызды зияткерлік және кәсіби ресурс ретінде кадр әлеуетін қалыптастыруға бағытталған.

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС-нің кадр саясатын дамытудағы мақсатын іске асыру үшін мынадай бағыттар тұр:

- жоғары кәсіби қызметкерлерді тарту, дамыту және ұстау
- персоналды басқарудың озық әдістерін енгізу (ұйымдық құрылымды жетілдіру, кадрларды жоспарлау, іріктеу және орналастыру)
- қызметкерлерді кәсіби оқыту және кәсіби дамыту)
- «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС-де персоналмен жұмыс бойынша тиімді бөлімше құру
- ішкі кадр резерві мен сыртқы ресурстарды ақылға қонымды үйлестіру арқылы кадр резервін басқару
- басшы қызметкерлердің кадр резервін қалыптастыру
- әлеуметтік-еңбек қатынастарын реттеу, Еңбек жанжалдарының алдын алу және оларға жол бермеу
- қызметкердің мінез-құлқын реттейтін бірлескен құндылықтарды, әлеуметтік нормалар мен нормаларды құру және әзірлеу

Кадр саясатының барлық элементтері жаңа қызметкерлерге тез және тиімді бейімделуге, олардың лауазымға тез тағайындалуын жеделдетуге арналған. Сонымен қатар, одан әрі бірлескен жұмыс үшін «ЖЭК

жөніндегі ҚЕАО» ЖШС ережелері мен функцияларын зерделеу мақсатында жаңадан енгізілген қызметкерлермен таныстыру іс-шаралары тұрақты негізде өткізіледі.

3.1.2 Қызметкерлерді оқыту және дамыту

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС персоналды оқыту және дамыту процесіне жоғары мән береді және мынадай қағидаттарды басшылыққа алады:

- 1** Оқытудың тиімділігі және нәтижелілікке бағдарлану-оқыту «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС қызметінің тиімділігін арттыруды қамтамасыз ететін нақты міндеттерді шешуге бағытталуы тиіс.
- 2** Орындылығы-оқыту іс-шараларын таңдау қызметкердің лауазымдық міндеттеріне, оның қызметін бағалау нәтижелеріне, сондай-ақ қызметкердің алдына қойылған мақсаттар мен міндеттерге сәйкес ЖЖЖ-да (жеке жұмыс жоспары) айқындалған оқыту қажеттіліктеріне жауап беруі тиіс.
- 3** Даму жүйесінің тұтастығы, оқытудың үздіксіздігі және жүйелілігі.
- 4** Білім мен құзыреттер трансфері.
- 5** Оқытуда озық цифрлық технологияларды пайдалану, қашықтықтан/модульдік оқытуды дамыту.

Қызметкерлерді оқыту заманауи оқыту әдістерінің барлық спектрін — бизнес-практикумдарды, семинарларды, тренингтерді, біліктілікті арттыруды, кәсіптік даярлау бағдарламаларын, форумдарды, конференцияларды

пайдалана отырып жүргізілді. Есепті жылы 7 қызметкер оқудан өтті. «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС-нің 2021 жылы оқуға нақты шығындары 1183,042 мыңды құрады.теңге.

3.1.3 Еңбекақы, әлеуметтік қолдау, ынталандыру

Қызметкерлердің қызметіне кешенді бағалау енгізілген қызметкерлерге еңбекақы төлеу және сыйақы беру ережесі шеңберінде, қызметті бағалау нәтижелері «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС қызметкерлерінің лауазымдық жалақыларын қайта қарау үшін, сондай-ақ қызметкерлерді кадр резервіне (таланттар пулына) қабылдау үшін пайдаланылатын болады.

2021 жылы «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС қызметкерлерінің еңбегіне ақы төлеу мынадай төлемдерді қамтыды:

- ▶ еңбек шартында белгіленген лауазымдық жалақы;
- ▶ есепті кезеңдегі (жыл, тоқсан) жұмыс қорытындылары бойынша сыйлықақы;
- ▶ жыл сайынғы ақылы еңбек демалысына қоса сауықтыру үшін материалдық көмек;
- ▶ лауазымдарды қоса атқарғаны және уақытша болмаған қызметкердің міндеттерін орындағаны үшін қосымша ақы;
- ▶ бір реттік сыйлықақылар

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС бойынша кадрлық резервті қалыптастыру жөніндегі жоспарды 2021 жылы іске асыру көзделген. Кадр резерві қалыптастырылған бос лауазымдарды кадр резервіне кіретін қызметкерлер толтырады.

3.1.4 Персоналдың саны мен құрамы

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС персонал қызметкерлердің білім деңгейінің жоғары болуымен сипатталады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлердің 97,29% жоғары білімі бар.

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС тиімді жұмыс үшін қолайлы жағдайлар жасау, сондай-ақ бейілділікті арттыру мақсатында қызметкерлерге келесі әлеуметтік қолдау көрсетеді:

- ▶ жыл сайынғы ақылы еңбек демалысын беру кезінде сауықтыру үшін материалдық көмек;
- ▶ мерейтойлық күнге (50, 60 жыл) материалдық көмек, егер ол олардың «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС-де жұмыс істеу кезеңінде болса;
- ▶ баланың тууына / асырап алуына байланысты материалдық көмек;
- ▶ қызметкердің қайтыс болуына байланысты материалдық көмек;
- ▶ қызметкердің отбасы мүшелерінің қайтыс болуына байланысты материалдық көмек;
- ▶ медициналық сақтандыру бағдарламасында белгіленген лимиттен асып кеткен немесе ауру сақтандыру жағдайына жатпайтын жағдайда, аурулардың тізбесіне сәйкес қызметкердің медициналық емделуіне/операциясына ақы төлеуге материалдық көмек;
- ▶ мүгедек балаларды, мүгедектік тобына және жасына қарамастан бала кезінен мүгедектерді емдеуге ақы төлеуге материалдық көмек.

Есепті жылы «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС қызметкерлерінің тізімдік саны 35 адамды құрады.

Көрсеткіштер	Персоналдың тізімдік саны	
	Адам	%
Барлығы:	35	100
оның ішінде:		
басшылар	2	5,7
мамандар	31	88,57
қызметкерлер		0
жұмысшылар	2	5,71

Персоналдың жынысы бойынша құрылымы					
Бөлімдер	Барлығы, адам	Олардың ішінде			
		Ерлер		Әйелдер	
		адам	%	адам	%
«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС	35	19	54,28	18	51,42

Бөлімдер	Қызметкерлердің жасы бойынша құрылымы, %		
	28 жасқа дейін	29-49 жас	50 жастан жоғары
«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС	8	25	2

3.1.5 Конкурстық іріктеу

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС-нің жаңадан енгізілген қызметкерлерін қабылдау рәсімі белгіленген конкурстық іріктеу ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады. Осы Ереже білікті мамандарға қажеттілікті қамтамасыз ету және «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС бос лауазымдарына орналасуға конкурстық іріктеу жүргізу рәсімін айқындайды. Рәсімдердің ашықтығын қамтамасыз ету үшін жоғары білікті мамандарды іздеу және іріктеу, сондай-ақ кандидаттар бойынша деректер ба-

засын жүргізу, ашық конкурстық рәсімдерді енгізу, кандидаттардың білім деңгейін тексеру үшін тестілеу элементтерін қолдана отырып, бос лауазымдарға персоналды іріктеу кезінде жүзеге асырылады.

Конкурстық іріктеу қағидаларына сәйкес «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС құрылымдық бөлімшелеріндегі бос лауазымдарға 2021 жылы 3 конкурс өткізілді, оның қорытындысы бойынша 3 қызметкер жұмысқа қабылданды.

3.2 Әлеуметтік жауапкершілік

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС қызметкерлері «KEGOC» ZhasGrid» АҚ жастар Кеңесіне

қосылып, кеңес өткізетін іс-шараларға белсенді қатысады.

Жаңартылатын энергия көздерін
қолдау жөніндегі есеп
айырысу-қаржыорталығы

4

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ

- Нарық қатысушыларымен
ынтымақтастық және өзара
әрекеті

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҮНТЫМАҚТАСТЫҚ

4.1 Нарық қатысушыларымен ынтымақтастық және өзара әрекеті

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС электр энергетикасы нарығындағы көптеген негізгі ойыншылармен белсенді ынтымақтасады. Бұдан басқа, «Атамекен» ҰКП, Қазақстандық электр энергетикалық қауымдастық, KAZENERGY қауымдастығы, Қазақстанның жаңартылатын энергетика қауымдастығы, Еуразиялық өнеркәсіптік қауымдастық, Қазақстандық Күн энергетикасы қауымдастығы, «Тау-кен өндіру және тау-кен металлургия кәсіпорындарының Республикалық Қауымдастығы» ЗТБ (ТМКК) және басқа да мүдделі тараптармен ынтымақтастықта бірлескен белсенді заң шығару қызметі жүргізіледі.

«ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС ҚР Энергетика министрлігімен, «KEGOC» АҚ, «КОРЭМ» АҚ-мен Қазақстан Республикасында жаңартылатын энергетика мен электр қуаты нарығын дамыту мәселелерінде тығыз ынтымақтастықта. Бұдан басқа, ЖЭК қолдау механизмінің одан әрі дамуын бағалау барысында IFC, ЕҚҚДБ, АДБ сияқты халықаралық қаржы институттарының пікірлері ескеріледі. TetraTech, IRENA, NREL және USAID тұлғасындағы халықаралық консультанттар түрлі зерттеулер жүргізуге және «ЖЭК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС қызметкерлерінің құзыретін арттыруға ықпал етеді.

Жаңартылатын энергия көздерін
қолдау жөніндегі есеп
айырысу-қаржыорталығы

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

5

- Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі
- Қаржылық есептілік

Бухгалтерлік Баланс
Кірістер мен шығындар туралы есеп
Ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы есеп
Капиталдағы өзгерістер туралы есеп
Қаржылық есептілікке ескертпелер

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

«Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы» ЖШС

Кіріспе

Біз 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және көрсетілген күнге аяқталған жылға «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы» ЖШС — нің (бұдан әрі — «Компания») қаржылық есептілігінің қоса берілген нысандарына аудит жүргіздік, оған 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бухгалтерлік баланс, кіріс пен шығындар туралы есеп, капиталдағы өзгерістер туралы есеп және көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп, сондай — ақ есеп саясатының елеулі аспектілері туралы ақпарат және басқа да түсіндірме ақпарат (бұдан әрі — «қаржылық есептілік нысандары») кіреді. Қаржылық есептіліктің бұл нысандарын Компания басшылығы Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2019 жылғы 1 шілдедегі № 665 бұйрығымен бекітілген өзгерістер мен толықтырулармен бірге Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығына сәйкес дайындады.

Басшылықтың қаржылық есептілік нысандарына қатысты жауапкершілігі

Ұйым басшылығы Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2019 жылғы 1 шілдедегі № 665 бұйрығымен бекітілген өзгерістер мен толықтырулармен қоса Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығының талаптарына сәйкес қаржылық есептіліктің көрсетілген нысандарын, сондай-ақ басшылықтың пікірі бойынша қаржылық есептілікті дайындауды қамтамасыз ету үшін қажетті ішкі бақылау рәсімдерін, теріс пиғылды әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмалануларды қамтымайтын қаржылық есептілік нысандарын дайындауға жауапты болады.

Қаржылық есептілік нысандарының аудиті үшін аудитордың жауапкершілігі

Біздің міндетіміз-жүргізілген аудит негізінде қаржылық есептіліктің осы нысандарының сенімділігі туралы пікір білдіру. Біз аудитті Қазақстан Республикасында қабылданған Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік. Бұл стандарттар біздің этикалық нормаларды сақтауымызды және қаржылық есептілік нысандарының елеулі бұрмалануының жоқтығына жеткілікті сенімділік алу үшін аудитті жоспарлауымызды және жүргізуімізді талап етеді.

Аудит қаржылық есептілік нысандарында ұсынылған сомалар мен ақпаратқа қатысты аудиторлық дәлелдемелерді алуға бағытталған рәсімдерді орындауды қамтиды. Рәсімдерді таңдау теріс пиғылды іс-әрекеттер немесе қателіктер салдарынан қаржылық есептілік нысандарының елеулі бұрмалану тәуекелін бағалауды қоса алғанда, аудитордың пікіріне негізделеді. Осы тәуекелді бағалау кезінде аудитор Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру үшін емес, нақты жағдайларда қажетті аудит рәсімдерін анықтау үшін қаржылық есептілік нысандарын дайындауға және дұрыс ұсынуға қатысты ішкі бақылау аспектілерін қарайды. Аудит сондай-ақ таңдалған есеп саясатының орындылығын және басшылық жасаған бухгалтерлік бағалардың негізділігін бағалауды және тұтастай алғанда қаржылық есептілік нысандарының ұсынылуын бағалауды қамтиды.

Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің пікірімізді білдіру үшін жеткілікті және тиісті деп санаймыз.

Пікір

Біздің пікірімізше, қаржылық есептілік нысандары барлық елеулі аспектілерде «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы» ЖШС-нің 2021 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық жағдайын, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2019 жылғы 1 шілдедегі № 665 бұйрығымен бекітілген өзгерістер мен толықтырулармен Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің № 404 бұйрығына сәйкес көрсетілген күнге аяқталған жылдағы оның қаржылық нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысын анық көрсетеді.

Дайындау қағидаттары және пайдалануды шектеу

Біздің пікірімізді өзгертпей, біз оларды дайындау қағидаттарын сипаттайтын қаржылық есептілік нысандарына ескертпелерге назар аударамыз. Қаржылық есептілік нысандары компания тарапынан Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2019 жылғы 1 шілдедегі № 665 бұйрығымен бекітілген өзгерістер мен толықтырулармен бірге Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2017 жылғы 28 маусымдағы № 404 бұйрығының талаптарын орындау мақсатында әзірленді. Тиісінше қаржылық есептіліктің осы нысандары басқа мақсаттар үшін жарамсыз болуы мүмкін.

Компания 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес жеке қаржылық есептіліктің жеке жинағын дайындады, ол бойынша біз 2022 жылғы 2 тамыздағы Компания Қатысушысы мен Басшылығына арналған аудиторлық есепті шығардық.

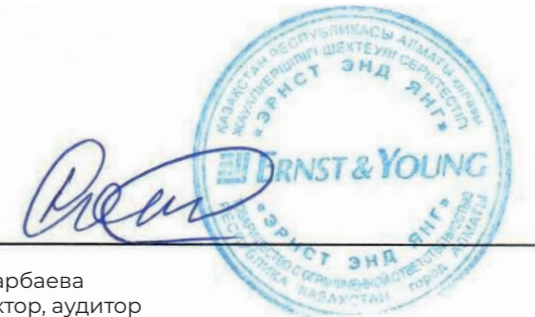
ООО «Эрнст энд Янг»

Дильшат Курбанов
Аудит бойынша серіктес

050010, Қазақстан Республикасы,
Алматы қ. Достық даңғ., 43,
«D43» бизнес орталығы, 302 кеңсе

2022 жылғы 2 тамыз

Айсулу Нарбаева
Бас директор, аудитор
«RSM Qazaqstan» ЖШС
Аудитордың біліктілік куәлігі
1994 жылғы 21 қазандағы № 0000137

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Ішкі мемлекеттік аудит комитеті 2019 жылғы 24 желтоқсанда берген № 19024411
Қазақстан Республикасының аумағында аудиторлық қызметпен айналысуға арналған мемлекеттік лицензия

Мың теңгемен	Ескертпе	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Активтер			
Айналымнан тыс активтер			
Негізгі құралдар		27.567	32.909
Материалдық емес активтер		14.836	17.336
Кейінге қалдырылған салық активі	13	234.733	159.652
		277.136	209.897
Ағымдағы активтер			
Қорлар		155.465	55.024
Сауда дебиторлық берешегі	5	25.777.422	17.298.215
Басқа қаржы активтері	6	5.151.507	13.055.659
Берілген аванстар		983	1.255.494
Өтелетін ҚҚС		-	6.999
Корпоративтік табыс салығы бойынша алдын ала төлем		-	428.219
Өзге ағымдағы активтер		15.875	185.827
Ақша қаражаты және оның баламалары	7	38.847.799	14.324.021
		69.949.051	46.609.458
Активтер жиыны		70.226.187	46.819.355
Капитал және міндеттемелер			
Капитал			
Жарғылық капитал	8	100.000	100.000
Бөлінбеген пайда		37.021.790	19.634.362
		37.121.790	19.734.362
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Мемлекеттік субсидиялар		7.846	10.789
		7.846	10.789
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Сауда кредиторлық берешек	9	31.602.053	26.969.198
Мемлекеттік субсидиялар, ағымдағы бөлім		2.942	2.942
Төленуге тиісті ҚҚС		1.139.071	-
Табыс салығынан басқа, өзге салықтар бойынша берешек		8.501	8.820
Корпоративтік табыс салығы бойынша берешек		261.182	-
Басқа да ағымдағы міндеттемелер		82.802	93.244
		33.096.551	27.074.204
Міндеттемелер жиыны		33.104.397	27.084.993
Капитал мен міндеттемелер жиыны		70.226.187	46.819.355

5 беттен 33 бетке дейінгі беттердегі есептік саясат пен түсіндірме ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Бас директор

Бас бухгалтер

 Набибаева Г.К.

 Сираева Г.В.

Мың теңгемен	Ескертпе	2021 жыл	2020 жыл
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім			
Өзіндік құн	10	215.913.384	176.132.448
Жалпы пайда	11	(195.940.438)	(165.385.303)
		19.972.946	10.747.145
Жалпы және әкімшілік шығыстар			
Қаржылық кіріс		(407.200)	(555.613)
Қаржылық шығын		2.194.275	1.665.765
Басқа кірістер		(1.236)	(5.784)
Басқа да шығыстар		81.625	54.100
Басқа да шығыстар		(29)	-
Күтілетін кредиттік шығындарға резервті есептеу		(407.931)	(498.357)
Салық салынғанға дейінгі кіріс		21.422.450	11.407.256
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	13	(4.035.022)	(2.182.057)
Жыл ішіндегі пайда		17.387.428	9.225.199
Бір жыл ішіндегі жиынтық табыстың жиыны		17.387.428	9.225.199

5 беттен 33 бетке дейінгі беттердегі есептік саясат пен түсіндірме ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Бас директор

Бас бухгалтер

 Набибаева Г.К.

 Сираева Г.В.

Мың теңгемен	Ескертпе	2021 жыл	2020 жыл
Операциялық қызмет			
Салық салынғанға дейінгі кіріс		21.422.450	11.407.256
Салық салынғанға дейінгі пайданы таза ақшалай ағындармен салыстыруға арналған түзетулер			
Тозу және амортизация	12	12.812	13.105
Пайдаланылмаған демалыстар мен бонустар бойынша резервтерді есептеу		58.099	47.768
Күтілетін кредиттік шығындарға резервті есептеу		407.931	498.357
Негізгі құралдардың шығуынан түсетін кіріс		(6.379)	-
Қаржылық кіріс	6,7	(2.194.275)	(1.665.765)
Айналым капиталына түзетулер			
Қорлардың өзгеруі		(100.441)	(52.453)
Сауда дебиторлық берешектегі өзгеріс		(8.892.151)	(3.587.594)
Берілген аванстардағы өзгеріс		1.254.511	(1.253.094)
Өтелуге тиісті ҚҚС және басқа да салықтардағы өзгеріс		6.999	(6.999)
Өзге де ағымдағы активтердегі өзгеріс		176.234	(128.525)
Сауда кредиторлық берешектегі өзгеріс		4.632.855	12.182.287
Кейінге қалдырылған кірістердегі өзгеріс		(2.943)	(2.942)
Табыс салығынан басқа салықтар бойынша берешектегі өзгеріс		1.138.752	(74.092)
Өзге де ағымдағы міндеттемелердегі өзгеріс		(68.541)	3.101
Төленген табыс салығы		17.845.913	17.380.410
Алынған пайыздар		774.259	1.060.761
Операциялық қызметтен алынған таза ақша ағындары		15.336.104	15.028.246
Инвестициялық қызмет			
Депозиттерді шешіп алу		51.628.554	25.082.966
Депозиттік шоттарды толықтыру		(42.420.075)	(37.524.318)
Негізгі құралдарды сатудан түсетін түсімдер		6.407	-
Негізгі құралдарды сатып алу		(3.364)	(2.106)
Материалдық емес активтерді сатып алу		(1.634)	(253)
Инвестициялық қызметтен алынған / (пайдаланылған) таза ақша ағындары		9.209.888	(12.443.711)
Ақша қаражаты мен оның баламаларындағы таза өзгеріс		24.545.992	2.584.535
Ақшалай қаражат пен оның баламаларына күтілетін кредиттік залалдарға резервті есептеуден түсетін әсер		(22.214)	5.836
1 қаңтарға арналған ақша қаражаты және олардың баламалары		14.324.021	11.733.650
31 желтоқсанға арналған ақша қаражаты және олардың баламалары	7	38.847.799	14.324.021

5 беттен 33 бетке дейінгі беттердегі есептік саясат пен түсіндірме ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Бас директор

Бас бухгалтер

 Нәлибаева Г.К.

 Сираева Г.В.

Мың теңгемен	Жарғылық капитал	Бөлінбеген пайда	ЖИЫНЫ
2020 жылғы 1 қаңтарға	100.000	10.409.163	10.509.163
Жыл ішіндегі пайда	-	9.225.199	9.225.199
Жиынтық табыс жиыны	-	9.225.199	9.225.199
2020 жылғы 31 желтоқсанға арналған	100.000	19.634.362	19.734.362
Жыл ішіндегі пайда	-	17.387.428	17.387.428
Жиынтық табыс жиыны	-	17.387.428	17.387.428
2021 жылғы 31 желтоқсанға арналған	100.000	37.021.790	37.121.790

5 беттен 33 бетке дейінгі беттердегі есептік саясат пен түсіндірме ескертпелер осы қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

Бас директор

Бас бухгалтер

 Нәлибаева Г.К.

 Сираева Г.В.

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ

«Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі (бұдан әрі – «Компания» немесе «ЖЭҚК жөніндегі ҚЕАО ЖШС») «Қазақстан Республикасының жаңартылатын энергия көздерінің пайдаланылуын қолдау мәселелері жөніндегі кейбір заңнамалық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 4 шілдедегі № 128-V Заңына (бұдан әрі – «Жаңартылатын энергия көздері туралы заң»), сондай-ақ 2013 жылғы 12 тамыздағы «Электр желілерін басқару жөніндегі қазақстандық компания» АҚ (бұдан әрі – «KEGOC» АҚ) Директорлар кеңесінің шешіміне сәйкес 2013 жылғы 27 тамызда құрылды.

«Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 30 қарашадағы №858 қаулысына сәйкес, сондай-ақ «KEGOC» АҚ директорлар кеңесінің 2021 жылғы 24 қыркүйектегі шешіміне сәйкес «ЖЭҚК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС жарғылық капиталына 100% қатысу үлесін сыйға тарту шарты бойынша республикалық меншікке беру туралы шешім қабылданды және ҚР Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитетіне (бұдан әрі – ҚР ҚМ ММЖК) «ЖЭҚК жөніндегі ҚЕАО» ЖШС жарғылық капиталына мемлекеттік қатысу үлесін иелену және пайдалану құқықтарының Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігіне берілуін қамтамасыз ету тапсырылды.

2021 жылғы 30 желтоқсанда «KEGOC» АҚ пен ҚР ҚМ ММЖК арасында сыйға тарту шартына қол қойылды, оған сәйкес «KEGOC» АҚ ҚР ҚМ ММЖК-ға қатысу үлесінің 100%-ын «ЖЭКҚ жөніндегі ҚЕАО» ЖШС-ға өтеусіз береді.

Қызметтің негізгі түрлері:

- ▶ Тұтынушыға электр энергиясын сату (ЖЭК пайдалану объектілері өндірген және электр желілеріне берілген электр энергиясын, Қазақстан Республикасының біртұтас электр энергетикалық жүйесін орталықтандырылған сатып алу және сату);
- ▶ Электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету;
- ▶ Электр энергиясының теңгерімсіздіктерін қаржылық реттеу жатады.

«ЖЭКҚ жөніндегі ҚЕАО» ЖШС-нің еншілес және тәуелді компаниялары, филиалдары мен өкілдіктері жоқ.

Компанияның бас кеңсесі мына мекенжайда орналасқан: Қазақстан Республикасы, 010000, Астана қ., Тәуелсіздік даңғылы, 59.

Компанияның 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған кезеңдегі қоса беріліп отырған қаржылық есептілігін компанияның Бас директоры және Бас бухгалтері 2022 жылғы 2 тамызда шығаруға мақұлдады.

Байқау кеңесі бекіткен бөлек есепке алу әдістемесіне сәйкес (2019 жылғы 9 қарашадағы № 10 хаттама) Компания қызметтің негізгі түрлері бойынша бөлек есепке алуды жүргізеді.

Электр қуатының жүктемені көтеруге әзірлігін қамтамасыз ету (электр қуатының әзірлігін ұстап тұру бойынша қызметті орталықтандырылған сатып алу және электр қуатының нарығында жүктемені көтеруге электр қуатының әзірлігін қамтамасыз ету бойынша қызметті орталықтандырылған көрсету).

«Электр энергетикасы туралы» 2004 жылғы 9 шілдедегі № 588-II Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі — Электр энергетикасы туралы Заң) 10–3-бабы 2-тармағының 8) тармақшасына сәйкес:

«ЖЭКҚ жөніндегі ҚЕАО» ЖШС электр қуатының нарығындағы қызмет шеңберінде **оң қаржылық нәтиженің** қорытындылары бойынша пайда болған қаражатты баға есептелетін жылдың алдындағы жылы алдағы күнтізбелік жылға арналған жүктеме көтеруге электр қуатының дайындығын қамтамасыз ету бойынша қызмет бағасын төмендетуге бағыттайды.

Сонымен қатар, Электр энергетикасы туралы Заңның 15–3-бабының 8-тармағына сәйкес алдағы күнтізбелік жылға электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша көрсетілетін қызметке бағаны есептеуді «ЖЭКҚ жөніндегі ҚЕАО» ЖШС электр қуаты нарығында бірыңғай сатып алушының қызметі бойынша аудиторлық есеппен расталған оң қаржылық нәтижені ескере отырып бағаны есептеу жүзеге асырылатын жылдың алдындағы жыл үшін жүзеге асырады.

Бұл ретте қаржылық нәтиже «ЖЭК бойынша ҚЕАО» ЖШС қызметінің электр қуатының әзірлігін ұстап тұру бойынша көрсетілетін қызметті сатып алу және электр қуатының әзірлігін қамтамасыз ету бойынша көрсетілетін қызметті шегергендегі жалпы нәтижесіне сүйене отырып қалыптастырылады:

- ▶ «ЖЭК бойынша ҚЕАО» ЖШС нақты келтірілген операциялық шығындар, бірақ тиісті жылға арналған бағаны бекіту кезінде ескерілген шығындардан жоғары емес;

- ▶ уәкілетті органның тапсырысы бойынша алдын ала техникалық-экономикалық негіздемені әзірлеуге өтелмеген шығындар;
- ▶ корпоративтік табыс салығын есептеу.
- ▶ 2021 жылға арналған тарифті есептеу кезінде Компания 2019 жылға арналған оң қаржылық нәтижеге түзету бойынша заң талаптарын қолданды.

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде «Электр қуатының әзірлігін ұстап тұру бойынша көрсетілетін қызметтерді орталықтандырылған сатып алуды жүзеге асыру және электр қуатының нарығында жүктемені көтеруге электр қуатының әзірлігін қамтамасыз ету бойынша орталықтандырылған қызмет көрсету» қызметінің түрі бойынша қаржылық нәтиже 3.228.829 мың теңгені (2020 жылы 6.610.266 мың теңге) құрады.

Мың теңгемен	2021 жыл	2020 жыл
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	78.612.660	88.953.245
Өзіндік құн	(74.131.006)	(80.383.059)
Жалпы нәтиже	4.481.654	8.570.186
Операциялық шығындар (шекті шығындардан жоғары емес)	(293.211)	(307.353)
Алдын ала техникалық-экономикалық негіздемені әзірлеуге өтелмеген шығындар	(152.407)	-
Салық салынғанға дейінгі кіріс	4.036.036	8.262.833
Есептік корпоративтік табыс салығы (салық салынғанға дейінгі кірістен 20%)	(807.207)	(1.652.567)
Оң қаржылық нәтиже	3.228.829	6.610.266

«Электр қуатының әзірлігін ұстап тұру бойынша қызметтерді орталықтандырылған сатып алуды жүзеге асыру және электр қуатының нарығында жүктемені көтеруге электр қуатының әзірлігін қамтамасыз ету бойынша қызметтерді орталықтандырылған көрсету» қызмет түрі бойынша бөлек есепке алу әдістемесіне сәйкес нақты негізделген операциялық шығындардың сомасы 2021 жылы 365.295 мың теңгені және 2020 жылы 573.949 мың теңгені құрады.

Тұтынушыға электр энергиясын сату (Жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері өндірген және электр желілеріне берілген электр энергиясын, Қазақстан Республикасының біртұтас электр энергетикалық жүйесін орталықтандырылған сатып алу және сату).

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде қызмет түрі бойынша қаржылық нәтиже жаңартылатын энергия көздерін кіріслану объектілері өндірген және Қазақстан Республикасының бірыңғай электр энергетикасы жүйесінің электр желілеріне берілген электр энергиясын орталықтандырылған сатып алуды және сатуды жүзеге асыру 12.308.452 мың теңгені, оның ішінде резервтік қорды қалыптастыруға арналған шығындар 879.916 мың теңгені құрады.

Мың теңгемен	2021 жыл
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім	137.300.724
Өзіндік құн	121.809.432
Жалпы нәтиже	15.491.292
Операциялық шығындар	105.727
Салық салынғанға дейінгі кіріс	15.385.565
Есептік корпоративтік табыс салығы (салық салынғанға дейінгі кірістен 20%)	3.077.113
Нәтижесі	12.308.452
<i>оның ішінде</i>	
Резервтік қорды қалыптастыруға арналған шығындар	879.916
Оң қаржылық нәтиже	11.428.536

ЖЭК секторындағы қызметтен оң қаржылық нәтижені ашу Компанияның ішкі регламенттері негізінде дайындалған және 8 «Операциялық сегменттер» ХҚЕС (IFRS) сәйкес талап етілетін ашулар болып табылмайды. Компанияның жалпы және әкімшілік шығыстарын қызмет түрлері арасында бөлу ішкі регламенттер негізінде жүзеге асырылады.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗДЕРІ

Компанияның қаржылық есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі кеңес («ҚЕХС жөніндегі кеңес») бекіткен редакцияда халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ҚЕХС жөніндегі кеңес») сәйкес дайындалды.

Осы қаржылық есептілік әділ құн бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтерін қоспағанда, тарихи құн бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалды. Қаржылық есептілік теңгемен ұсынылды, ал өзге көрсетілген жағдайларды қоспағанда, барлық сомалар бүтін мыңға дейін дөңгелетілді.

Компания өзінің қаржылық есептілігін компания қызметінің үздіксіздігі туралы болжамға сүйене отырып дайындады.

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ

Жаңа стандарттар, қолданыстағы стандарттар мен түсіндірулерге түсініктемелер мен түзетулер

2021 жылғы қаржылық есептілікті жасау кезінде қабылданған есеп саясаты 2021 жылғы 1 қаңтарда күшіне енген қабылданған жаңа стандарттарды қоспағанда, Компанияның 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін қаржылық есептілігін жасау кезінде қолданылған саясатқа сәйкес келеді. Компания шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген қандай да бір басқа стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданбаған.

2021 жылы Компания сондай-ақ төменде келтірілген түзетулер мен түсіндірулерді бірінші рет қолданды, бірақ олар оның қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

ҚЕХС (IFRS) 9, ҚЕХС (IAS) 39, ҚЕХС (IFRS) 7, ҚЕХС (IFRS) 4 және ҚЕХС (IFRS) 16 – «Базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы – 2-кезең» түзетулері

Түзетулер уақытша босатуларды ұсынады, олар банкаралық ұсыныс мөлшерлемесі (IBOR) іс жүзінде тәуекелсіз баламалы пайыздық мөлшерлеменен ауыстырылған жағдайда қаржылық есептілік үшін салдарларды жою үшін қолданылады.

Жаңа стандарттар, қолданыстағы стандарттар мен түсіндірулерге түсініктемелер мен түзетулер (жалғасы)

Түзетулер мыналарды көздейді:

- ▶ тәжірибелік сипаттағы жеңілдету, оған сәйкес реформамен тікелей талап етілетін шарттың өзгеруі немесе ақша ағындарының өзгеруі нарықтық пайыздық мөлшерлеменің өзгеруіне балама өзгермелі пайыздық мөлшерлеменің өзгеруі ретінде қарастырылуы керек;

- ▶ хеджирлеу қатынастарын және хеджирлеу жөніндегі құжаттаманы айқындауға IBOR реформасы талап ететін өзгерістерді хеджирлеу қатынастарын тоқтатпай енгізуге жол беріледі;
- ▶ тәуекелсіз мөлшерлемесі бар құрал ұйымның қалауы бойынша хеджирлеу қатынастары шеңберінде тәуекелдік компонент ретінде айқындалған жағдайларда ұйымдарға жеке сәйкестендірілетін компоненттерге қатысты талаптарды сақтау қажеттілігінен уақытша босату беріледі.

Бұл түзетулер компанияның қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ. Компания қажет болған жағдайда болашақ кезеңдерде тәжірибелік сипаттағы жеңілдетулерді қолдануға ниетті.

16 ҚЕХС (IFRS) түзетулері – «2021 жылғы 30 маусымнан кейін әрекет ететін Covid-19 пандемиясымен байланысты жалға беру бойынша жеңілдіктер»

28 мамыр 2020 ж. ҚЕХС кеңесі ҚЕХС (IFRS) 16 «Жалдау» – «Covid-19 пандемиясымен байланысты жалдау жеңілдіктері» түзетулерін шығарды. Бұл түзету жалға алушылар үшін COVID-19 пандемиясының тікелей салдары ретінде туындайтын жалға беру бойынша басқаға беру жағдайында жалдау шарттарының түрленуін есепке алу бөлігінде ХҚЕС (IFRS) 16 талаптарын қолданудан босатуды көздейді. Тәжірибелік сипаттағы жеңілдету ретінде жалға алушы жалға беруші Covid-19 пандемиясына, жалдау шартының өзгеруіне байланысты жалға беруші берген жалдау бойынша жеңілдіктің бар-жоғын талдауға шешім қабылдауы мүмкін. Осындай шешім қабылдаған жалға алушы Covid-19 пандемиясымен байланысты жалдау бойынша жеңілдікке байланысты жалдау төлемдерінің кез келген өзгерісін, егер ол жалдау шартының модификациясы болмаса, ХҚЕС (IFRS) 16 сәйкес есепте қалай көрінетініне ұқсас ескеруі керек.

Бұл түзету 2021 жылғы 30 маусымға дейін қолданылады деп болжанған, бірақ Covid-19 пандемиясының 2021 жылғы 31 наурызда жалғасуына байланысты. ҚЕХС кеңесі тәжірибелік сипаттағы жеңілдетулерді қолдану мерзімін 30 жылдың 2022 маусымына дейін ұзарту туралы шешім қабылдады.

Жаңа түзету 2021 жылғы 1 сәуірден немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты қолданылады.

Компанияда Covid-19 пандемиясымен байланысты жалға беру бойынша қандай да бір жеңілдіктер жоқ, бірақ қажет болған жағдайда ол рұқсат етілген кезең ішінде тәжірибелік сипаттағы жеңілдетулерді қолдануды жоспарлап отыр.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде шығарылған, бірақ компанияның қаржылық есептілігі шығарылған күні әлі күшіне енбеген жаңа стандарттар, түзетулер мен түсіндірулер келтірілген. Компания осы стандарттарды, түзетулер мен түсіндірулерді, егер қолданылатын болса, олар күшіне енген күннен бастап қолдануға ниетті.

17 (IFRS) «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС

2017 жылғы мамырда ҚЕХС жөніндегі кеңес 17 «Сақтандыру шарттары» ҚЕХС (IFRS) шығарды, ол ақпаратты тану және бағалау, ұсыну және ашу мәселелерін қарастыратын сақтандыру келісімшарттарына арналған қаржылық есептіліктің жаңа стандарты болып табылады. 17 ХҚЕС (IFRS) күшіне енген кезде, ол 2005 жылы шығарылған 4 «Сақтандыру шарттары» ХҚЕС (IFRS) алмастырады. ҚЕХС (IFRS) 17 оларды шығаратын ұйымның түріне қарамастан сақтандыру шарттарының барлық түрлеріне (яғни өмірді сақтандыру және өмірді сақтандырудан басқа сақтандыру, тікелей сақтандыру және қайта сақтандыру), сондай-ақ дискрециялық қатысу шарттары бар белгілі бір кепілдіктер мен қаржы құралдарына қолданылады. Қолдану саласынан бірнеше ерекшеліктер бар. 17 ХҚЕС (IFRS) негізгі мақсаты сақтандырушылар үшін неғұрлым тиімді және дәйекті болып табылатын сақтандыру шарттарын есепке алу моделін ұсыну болып табылады. Негізінен алдыңғы жергілікті есеп саясатына негізделген 4 ХҚЕС (IFRS) талаптарына қарағанда, 17 ХҚЕС (IFRS) бухгалтерлік есептің барлық тиісті аспектілерін қамтитын сақтандыру шарттарын есепке алудың жан-жақты үлгісін ұсынады. ҚЕХС (IFRS) 17 негізінде мыналармен толықтырылған жалпы үлгі жатыр:

- ▶ Тікелей қатысу шарттарымен сақтандыру шарттары үшін белгілі бір модификациялар (ауыспалы сыйақы әдісі).
- ▶ Жеңілдетілген тәсіл (сыйлықақыны бөлу негізіндегі тәсіл) негізінен қысқа мерзімді келісімшарттар үшін.

17 ҚЕХС (IFRS) 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын есепті кезеңдерге қатысты күшіне енеді, бұл ретте салыстырмалы ақпаратты ұсыну талап етіледі. Ұйым сондай-ақ ХҚЕС (IFRS) 9 және ХҚЕС (IFRS) 15 бірінші қолдану күніне немесе оған дейін ХҚЕС (IFRS) 17 қолданған жағдайда мерзімінен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл стандарт Компанияға қолданылмайды.

ҚЕХС (IAS) 1 – «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеу» түзетулері

2020 жылғы қаңтарда ҚЕХС жөніндегі кеңес міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеуге қатысты талаптар түсіндірілетін ҚЕХС (IAS) 69-76-тармақтарына түзетулер шығарды. Түзетулерде мыналар түсіндіріледі:

- ▶ міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы дегеніміз не;
- ▶ міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығы есепті кезеңнің соңында болуы тиіс;
- ▶ міндеттемелерді жіктеуге ұйымның міндеттемелерді реттеуді кейінге қалдыру құқығын орындау ықтималдығы әсер етпейді;
- ▶ міндеттеменің шарттары, егер айырбасталатын міндеттемеге салынған туынды құрал үлестік құрал болып табылса ғана, оның жіктелуіне әсер етпейді

Бұл түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ретроспективті түрде қолданылады. Қазіргі уақытта Компания осы түзетулердің міндеттемелердің ағымдағы жіктеліміне ықтимал әсерін және қолданыстағы қарыз шарттары бойынша шарттарды қайта қарау қажеттілігін талдайды.

ХҚЕС (IFRS) 3 түзетулер – «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер»

2020 жылғы мамырда ҚЕХС жөніндегі кеңес 3 «Бизнес бірлестіктері» – «Тұжырымдамалық негіздерге сілтемелер» ҚЕХС (IFRS) түзетулерін шығарды. Бұл түзетулердің мақсаты-1989 жылы шығарылған «Қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну тұжырымдамасына» сілтемелерді, 2018 жылғы наурызда шығарылған «Қаржылық есептерді ұсынудың тұжырымдамалық негіздеріне» сілтемелерге, стандарт талаптарына елеулі өзгерістер енгізбестен ауыстыру.

Кеңес, сондай-ақ ХҚЕС (IFRS) 3 қолдану саласына немесе ХҚЕС (IAS) 37 (IFRIC) 21 «Міндетті төлемдер» түсіндірмесіне жатуы мүмкін, егер олар жеке операциялар аясында туындауы мүмкін болса, міндеттемелер мен шартты міндеттемелер үшін «2-ші күннің» әлеуетті кірісі немесе шығыстың туындауын болдырмау үшін, ХҚЕС (IFRS) 3 тану қағидатынан алып тастауды.

Сонымен бірге Кеңес «Қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну тұжырымдамасына» сілтемелерді ауыстыру әсер етпейтін шартты активтерге қатысты қолданыстағы ХҚЕС (IFRS) 3 талаптарын түсіндіруге шешім қабылдады. Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және перспективті түрде қолданылады.

ҚЕХС (IAS) 16 – «Негізгі құралдар: мақсаты бойынша кірісқанға дейінгі түсімдер» түзетулері

2020 жылдың мамыр айында ҚЕХС жөніндегі кеңес «Негізгі құралдар: мақсатты кірісқанға дейінгі түсімдер» құжатын шығарды, бұл басшылықтың ниетіне сәйкес ұйымдарға объектінің бастапқы құнынан осы объектіні орналасқан жеріне жеткізу және оны кірісқан үшін талап етілетін күйге келтіру процесінде өндірілген өнімді сатудан түскен кез-келген түсімдерді алып тастауға тыйым салады. Оның орнына ұйым осындай бұйымдарды сатудан түсетін түсімдерді, сондай-ақ осы бұйымдарды кіріс немесе шығын құрамында өндіру құнын таниды.

Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және ұйым осы түзетулерді алғаш рет қолданатын қаржылық есептілікте ұсынылған кезеңнің ең алғашқысы басталған (немесе одан кейін) күні кірісқан үшін қолжетімді болған негізгі құралдар объектілеріне ретроспективті түрде қолданылуға тиіс.

Бұл түзетулер компанияға айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

ХҚЕС (IAS) 37 – «Ауыртпалық салатын шарттар – шартты орындауға арналған шығындар» түзетулері

2020 жылғы мамырда ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IAS) 37-ге түзетулер шығарды, онда ұйым шарттың ауыртпалықты немесе залалды болып табылатындығын бағалау кезінде қандай шығындарды ескеруі тиіс екендігі түсіндіріледі.

Түзетулер «Шартқа тікелей байланысты шығындарға» негізделген тәсілді қолдануды көздейді. Тауарларды немесе көрсетілетін қызметтерді ұсынуға арналған шартқа тікелей байланысты шығындар осы шартты орындауға арналған қосымша шығындарды да, шартты

орындауға тікелей байланысты бөлінген шығындарды да қамтиды. Жалпы және әкімшілік шығындар шартқа тікелей байланысты емес, сондықтан олар шарт бойынша контрагенттің нақты өтеуіне жататын жағдайларды қоспағанда, алынып тасталады.

Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Компания осы түзетулерді ол алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезең басталған күні өзінің барлық міндеттерін әлі орындамаған шарттарға осы түзетулерді қолданатын болады.

ХҚЕС (IFRS) түзету 1 «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын бірінші қолдану» - халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын алғаш қолданатын еншілес ұйым

2018-2020 жылдар кезеңіндегі ҚЕХС жыл сайынғы жетілдіру процесі шеңберінде ҚЕХС жөніндегі кеңес «Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарын бірінші қолдану» 1 ҚЕХС (IFRS) түзетуін шығарды. Осы түзетуге сәйкес ҚЕХС(IFRS) 1 D16 (a) тармағын қолдануды шешетін еншілес ұйым негізгі ұйымның ҚЕХС-қа көшу күнін негізге ала отырып, негізгі ұйымның қаржылық есептілігінде көрсетілген сомаларды кіріслана отырып, жинақталған бағамдық айырмаларды бағалауға құқылы. Осы түзету ҚЕХС(IFRS) 1 D16 (a) тармағын қолдануды шешетін қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға да қолданылады.

Бұл түзету компанияға қолданылмайды.

9 «Қаржы құралдары» ХҚЕС (IFRS) түзету-қаржылық міндеттемелерді тану тоқтатылған жағдайда «10% тест» өткізу кезінде комиссиялық сыйақы

2018-2020 жылдардағы ҚЕХС жыл сайынғы жетілдіру процесі шеңберінде ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзету шығарды. Түзетуде комиссиялық сыйақының сомасы түсіндіріледі, ұйым жаңа немесе түрлендірілген қаржылық міндеттеменің шарттары бастапқы қаржылық міндеттеменің шарттарынан айтарлықтай өзгеше болып табылатындығын бағалау кезінде ескереді. Мұндай сомаларға басқа тараптың атынан кредитор немесе қарыз алушы төлеген немесе алған комиссиялық сыйақыны қоса алғанда, белгілі бір кредитор мен қарыз алушы арасында төленген немесе алынған комиссиялық сыйақылар ғана жатады. Ұйым осы түзетуді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе одан кейін) өзгертілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты осы түзетуді қолдануға тиіс.

Бұл түзетулер 2022 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Компания осы түзетуді алғаш рет қолданатын жылдық есепті кезеңнің басталу күніне (немесе одан кейін) өзгертілген немесе ауыстырылған қаржылық міндеттемелерге қатысты осы түзетуді қолданады. Бұл түзетулер компанияға айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

41 (IAS) «Ауыл шаруашылығы» ХҚЕС түзету – әділ құнды бағалау кезінде салық салу

2018-2020 жылдар кезеңіндегі ҚЕХС жыл сайынғы жетілдіру процесі шеңберінде ҚЕХС жөніндегі кеңес 41 «Ауыл шаруашылығы» ҚЕХС (IAS) түзету шығарды. Осы түзету 41 ХҚЕС (IAS)

22-тармағында ұйымдардың 41 ХҚЕС (IAS) қолдану саласына жататын активтердің әділ құнын бағалау кезінде салық салуға байланысты ақша ағындарын есепке енгізбеуі туралы талапты жоққа шығарады.

Бұл түзету компанияға қолданылмайды.

ХҚЕС (IAS) 8 түзетулер – «Бухгалтерлік бағаларды анықтау»

2021 жылғы ақпанда ҚЕХС жөніндегі кеңес 8 ҚЕХС (IAS) түзетулерін шығарды, онда «Бухгалтерлік бағалау» анықтамасы енгізіледі. Түзетулерде бухгалтерлік бағалардағы өзгерістер мен есеп саясатындағы өзгерістер мен қателерді түзету арасындағы айырмашылық түсіндіріледі. Сонымен қатар, құжат ұйымдардың бухгалтерлік бағалауды жасау үшін өлшеу әдістері мен бастапқы деректерді қалай қолданатынын түсіндіреді.

Түзетулер 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есептік кезеңдерге қатысты күшіне енеді және есеп саясатындағы өзгерістерге және көрсетілген кезеңнің басталу күнінде немесе одан кейін болатын бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістерге қолданылады. Бұл факт ашылған жағдайда мерзімінен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Бұл түзетулер компанияға айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде.

ХҚЕС (IAS) 1 және ХҚЕС қолдану жөніндегі № 2 тәжірибелік ұсынымдарға түзетулер – «Есеп саясаты туралы ақпаратты ашу»

2021 жылғы ақпанда ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IAS) 1-ге және «Маңыздылық туралы пайымдауларды қалыптастыру» ҚЕХС қолдану жөніндегі № 2 тәжірибелік ұсынымдарға түзетулер шығарды, онда ұйымдарға есеп саясаты туралы ақпаратты ашу кезінде маңыздылық туралы пайымдауларды қолдануға көмектесетін басшылық пен мысалдар бар. Түзетулер ұйымдарға есеп саясаты туралы неғұрлым кіріслі ақпаратты ұйымдардың есеп саясатының «маңызды ережелерін» ашуы туралы талапты есеп саясаты туралы «маңызды ақпаратты» ашу туралы талапқа ауыстыру арқылы, сондай-ақ ұйымдардың есеп саясаты туралы ақпаратты ашу туралы шешім қабылдау кезінде маңыздылық ұғымын қалай қолдануға болатындығы туралы басшылықты қосу арқылы ашуға көмектесуі керек.

1 ҚЕХС (IAS) түзетулері мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты қолданылады. ҚЕХС қолдану жөніндегі № 2 тәжірибелік ұсынымдарға түзетулерде есеп саясаты туралы ақпаратқа маңыздылық айқындамасын қолдануға қатысты міндетті емес басшылық қамтылғандықтан, осы түзетулердің күшіне ену күнін көрсету талап етілмейді.

Қазіргі уақытта Компания осы түзетулердің компанияның есеп саясаты туралы ақпаратты ашуға тигізетін әсерін бағалауды жүргізуде.

Активтер мен міндеттемелерді айналым/қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді/ұзақ мерзімді жіктеу

Қаржылық жағдай туралы есепте Компания активтер мен міндеттемелерді оларды айналым/қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді/ұзақ мерзімді жіктеу негізінде ұсынады. Актив айналымды болып табылады, егер:

- ▶ оны сату керек немесе ол әдеттегі операциялық цикл аясында сатуға немесе тұтынуға арналған;
- ▶ ол негізінен сауда мақсаттарына арналған;
- ▶ оны есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 (он екі) ай ішінде өткізу болжанып отыр; немесе
- ▶ ол есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде 12 (он екі) ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін оны айырбастауға немесе кіріслануға шектеулер болған жағдайларды қоспағанда, ақша қаражатын немесе олардың баламаларын білдіреді.

Барлық басқа активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- ▶ оны әдеттегі операциялық цикл аясында өтеу керек;
- ▶ ол негізінен сауда мақсаттары үшін сақталады;
- ▶ ол есепті кезең аяқталғаннан кейін 12 (он екі) ай ішінде өтелуге жатады; немесе
- ▶ компанияда есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде 12 (он екі) ай ішінде міндеттемені өтеуді кейінге қалдыруға сөзсіз құқығы жоқ.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Әділ құнды бағалау

Компания әрбір есепті күнге әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері сияқты қаржы құралдарын бағалайды. Әділ құн бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасында әдеттегі тәртіппен жасалатын мәміле шеңберінде активті сатқаны үшін алынатын немесе міндеттемені бергені үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені беру бойынша мәміле жасалатынын болжайды:

- ▶ не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта; немесе
- ▶ не негізгі нарық болмаған жағдайда, осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта жүзеге асырылады.

Компания негізгі немесе ең қолайлы нарыққа қол жеткізе алуы керек. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарыққа қатысушылар активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде кірісланатын жол берулерді кіріслана отырып бағаланады, бұл ретте нарыққа қатысушылар өздерінің үздік мүдделерінде әрекет етеді деп болжанады.

Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарыққа қатысушының не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде кіріслану арқылы, не оны осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде кірісланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде экономикалық кірісларды генерациялау мүмкіндігін ескереді.

Компания қалыптасқан жағдайларда қолайлы болып табылатын және әділ құнды бағалау үшін жеткілікті деректер қолжетімді болатын, бұл ретте орынды бақыланатын бастапқы деректерді барынша кіріслана отырып және бақыланбайтын бастапқы деректерді барынша аз кіріслана отырып, бағалаудың осындай әдістемелерін пайдаланады.

Әділ құны қаржылық есептілікте бағаланатын немесе ашылатын барлық активтер мен міндеттемелер әділ құнды тұтастай бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі дең-

гейдің бастапқы деректері негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған иерархиясы шеңберінде жіктеледі:

- ▶ 1-деңгей-бірдей активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленімдері (қандай да бір түзетулерсіз).
- ▶ 2-деңгей-әділ құнды бағалау үшін маңызды иерархияның неғұрлым төмен деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама байқалатын бағалау үлгілері.
- ▶ 3-деңгей-әділ құнды бағалау үшін маңызды иерархияның неғұрлым төмен деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта байқалмайтын бағалау үлгілері.

Мерзімді негізде қаржылық есептілікте қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында Компания әрбір есепті кезеңнің соңына сыныптамааны қайта талдай отырып (тұтастай алғанда әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын ең төменгі деңгейдің бастапқы деректері негізінде) оларды иерархия көздерінің деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін айқындайды.

Шетел валютасындағы операциялар

Компанияның қаржылық есептілігі теңгемен ұсынылды. Теңге сонымен қатар бас компанияның функционалды валютасы болып табылады. Шетел валютасындағы операцияларды компания бастапқыда операция тану критерийлерін қанағаттандыратын күні қолданылатын спот-бағам бойынша оның функционалды валютасында есепке алады. 2021 және 2020 жылдар ішінде Компанияның барлық операциялары теңгемен жүзеге асырылды.

Қаржы құралдары-бастапқы тану және кейінгі бағалау

Қаржылық активтер

Бастапқы тану және бағалау

Компанияның қаржылық активтеріне ақша қаражаты мен оның баламалары, ноталар, қысқа мерзімді депозиттер, Ұлттық банктің ноталары және сауда дебиторлық берешегі кіреді.

Бастапқы тану кезінде қаржы активтері тиісінше амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржы активтері; кіріс немесе шығын арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері; өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша ескерілетін қаржы активтері ретінде жіктеледі.

Егер екі өлшем сақталса, қаржылық актив амортизацияланған құны бойынша есепке алынады:

1) бизнес-модельдің мақсаты барлық шарттық ақша ағындарын алу үшін қаржы активін ұстап тұру болып табылады; және

2) шарттық ақша ағындары тек пайыздық сыйақы және негізгі қарыз бойынша төлемдермен ұсынылған. Сыйақы дегеніміз-ақшаның уақытша құны үшін төлем және белгілі бір уақыт кезеңінде өтеуге байланысты негізгі қарызға байланысты несиелік тәуекел.

Егер жоғарыда көрсетілген критерийлердің ең болмағанда біреуі сақталмаса, қаржылық актив әділ құн бойынша өлшенеді.

Компанияның амортизацияланған құны бойынша есепке алынбайтын қаржы активтері әділ құн бойынша есепке алынады.

Егер екі өлшем сақталса, қаржылық актив басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша ескеріледі:

1) бизнес-модельдің мақсаты қаржы активін барлық шарттық ақша ағындарын алу үшін де, қаржы активін сату арқылы да ұстап қалу болып табылады; және

2) шарттық ақша ағындары тек пайыздық сыйақы және негізгі қарыз бойынша төлемдермен ұсынылған. Сыйақы дегеніміз-ақшаның уақытша құны үшін төлем және белгілі бір уақыт кезеңінде өтеуге байланысты негізгі қарызға байланысты несиелік тәуекел.

Компания қаржылық активтерді амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша көрсетілетін жағдайларды қоспағанда, кіріс немесе шығын арқылы әділ құн бойынша ескереді.

Кейінгі бағалау

Кейіннен қаржы активтері амортизацияланған немесе әділ құн бойынша басқа жиынтық кіріс арқылы немесе қаржы активтерін басқару жөніндегі Компанияның бизнес-моделін негізге ала отырып, кіріс немесе шығын арқылы бағаланады. Бизнес-модельді компания басшылығы анықтайды.

Тануды тоқтату

Қаржылық актив (немесе қолданылатын жерде – қаржылық активтің бір бөлігі немесе ұқсас қаржылық активтер тобының бір бөлігі), егер:

- ▶ активтен ақша ағындарын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталды;
- ▶ компания активтен ақша ағындарын алуға өз құқықтарын берді не «транзиттік» келісім бойынша толық көлемде және елеулі кідіріссіз алынатын ақша ағындарын үшінші тарапқа төлеу жөнінде өзіне міндеттеме алды; және
- ▶ не (а) Компания активтен түсетін барлық тәуекелдер мен кіріс нысаны іс жүзінде берді; не (б) Компания алған ақша ағындарын үшінші тарапқа толық көлемде және елеулі кідіріссіз төлеуге міндеттенді. активтің барлық тәуекелдері мен кіріс нысаны сақтамайды, бірақ осы активті бақылауды тапсырды.

Егер Компания активтен ақша ағындарын алуға өзінің барлық құқықтарын берсе немесе транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығымен байланысты тәуекелдер мен кіріс нысаны сақтағанын және егер солай болса, қандай көлемде сақтағанын бағалайды. Егер Компания активтен түсетін барлық тәуекелдер мен кіріс нысаны тапсырмаса, бірақ өзінде сақтамаса, сондай-ақ активті бақылауды тапсырмаса, жаңа актив Компания берілген активке өзінің қатысуын жалғастыратын дәрежеде танылады. Бұл жағдайда Компания тиісті міндеттемені де мойындайды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме компания сақтаған құқықтар мен міндеттемелерді көрсететін негізде бағаланады.

Берілген актив бойынша кепілдік нысанын қабылдайтын жалғасып жатқан қатысу мы-

надай шамалардың ең азы бойынша танылады: активтің бастапқы баланстық құны немесе төленуі компаниядан талап етілуі мүмкін ең жоғары сома.

Күтілетін кредиттік шығындарды тану

Компания амортизацияланған құны бойынша және әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған бағалау резервін, егер кредиттік залал бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай ұлғайған болса, барлық мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдарға тең сомада басқа жиынтық кіріс арқылы таниды. Компания басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активінің баланстық құнын төмендетпейді, басқа жиынтық кіріс құрамында бағалау резервін таниды.

Қаржы активі бойынша кредиттік тәуекелдің бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай ұлғайғанын айқындау кезінде Компания күтілетін кредиттік шығындар сомасының өзгеруіне емес, кредиттік құралдың қолданылу мерзімі ішінде дефолт туындау тәуекелінің өзгеруіне бағдарланады.

Күтілетін кредиттік шығындарды тану (жалғасы)

Егер қаржы активі бойынша шартта көзделген ақша ағындарының талаптары қайта қаралса немесе өзгертілсе және қаржы активін тану тоқтатылмаса, Компания қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өзгергенін салыстыру арқылы бағалайды:

- 1) есепті күнгі жағдай бойынша дефолт туындау тәуекелін бағалау (түрлендірілген шарттық талаптар негізінде);
- 2) бастапқы тану кезінде дефолт туындау тәуекелін бағалау (бастапқы өзгертілмеген шарттық талаптар негізінде).

Егер кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы болмаса, Компания қаржылық актив бойынша шығындарға арналған бағалау резервін, мыналарды қоспағанда, күтілетін 12 айлық кредиттік залалдарға тең сомада таниды:

- 1) сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржы активтері;
- 2) 15 «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» ХҚЕС (IFRS) қолдану саласына жататын операциялар салдарынан туындайтын шарт бойынша сауда дебиторлық берешегін немесе активтерін; және
- 3) жалдау бойынша дебиторлық берешек.

(1)-(3) — тармақтарда көрсетілген қаржы активтері бойынша Компания бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығындар сомасында залалдарға арналған резервті бағалайды.

Егер алдыңғы есепті кезеңде Компания бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдарға тең сомада қаржы құралы бойынша залалдарға бағалау резервін бағаласа, бірақ ағымдағы есепті күнгі жағдай бойынша кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы жоқ екенін айқындаса, онда ағымдағы есепті күні Компания күтілетін 12 айлық кредиттік залалға тең сомада шығындарға бағалау резервін бағалауы тиіс.

Компания есепті күнгі жағдай бойынша күтілетін кредиттік шығындар сомасына дейін залалға бағалау резервін түзету үшін қажетті соманы құнсызданудан түскен кіріс немесе шығын ретінде таниды.

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржылық активтер бойынша Компания бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығындар бастапқы тану кезінде есеп айырысу ақша ағындарына енгізілген күтілетін кредиттік шығындар шамасынан аз болса да, құнсызданудан болатын залалды қалпына келтіру ретінде бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығындардың қолайлы өзгерістерін таниды.

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау

Компания күтілетін кредиттік шығындарды қаржы құралы бойынша көрсететін тәсілмен бағалайды:

- 1) ықтимал нәтижелер диапазонын бағалау арқылы анықталған объективті және ықтималдықпен өлшенген сома;
- 2) ақшаның уақытша құны;
- 3) өткен оқиғалар, ағымдағы жағдайлар және есепті күнге қолжетімді болжанатын болашақ экономикалық жағдайлар туралы негізделген және расталатын ақпарат.

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау кезінде қаралатын ең жоғары кезең – бұл компания кредиттік тәуекелге ұшыраған шарт бойынша ең жоғары кезең (ұзартуға арналған опциондарды ескере отырып).

Қарызды да, қарыздарды беру жөніндегі міндеттеменің кірісланылмаған компонентін де қамтитын қаржы құралдары бойынша шартта көзделген компанияның қарызды өтеуді талап ету және қарыздарды беру жөніндегі міндеттеменің кірісланылмаған компонентін жою мүмкіндігі компанияның хабарлама берудің шарттық мерзімімен кредиттік шығындар тәуекеліне ұшырауын шектемейді. Осындай қаржы құралдары бойынша Компания кредиттік тәуекелге ұшыраудың барлық кезеңі үшін кредиттік шығындарды бағалайды және күтілетін кредиттік шығындар компанияның кредиттік тәуекелдерді басқару жөніндегі қызметінің нәтижесінде, тіпті мұндай кезең шарт бойынша ең жоғары кезеңнен асып кетсе де, төмендемейтін болады.

Бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюына байланысты бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығындарды тану мақсатына қол жеткізу үшін топтық негізде, мысалы, қаржы құралдарының тобы немесе кіші тобы бойынша кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюын көрсететін ақпаратты талдау арқылы кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюын бағалау қажет болуы мүмкін. Бұл компанияның кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы жағдайында, тіпті жекелеген құрал деңгейінде кредиттік тәуекелдің осындай елеулі ұлғаюын растау әлі қол жетімсіз болса да, бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығындарды тану мақсатына қол жеткізуіне кепілдік береді.

Қаржылық міндеттемелер

Бастапқы тану және бағалау

Бастапқы тану кезінде қаржылық міндеттемелер тиісінше кіріс немесе шығын, кредиттер мен қарыз алу арқылы әділ құн бойынша қайта бағаланатын қаржылық міндеттемелер немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған туынды құралдар ретінде жіктеледі.

Қаржылық міндеттемелер бастапқыда қарыз, кредит және кредиторлық берешек жағдайында мәміле бойынша олармен тікелей байланысты шығындар шегеріле отырып, әділ құн бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелеріне сауда кредиторлық берешек кіреді.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейіннен бағалау олардың мынадай түрде жіктелуіне байланысты болады:

Сауда кредиторлық берешек

Сауда кредиторлық берешек бастапқыда әділ құн бойынша көрсетіледі және кейіннен тиімді пайыздық ставканы кіріслана отырып амортизацияланған құн бойынша бағаланады.

Тануды тоқтату

Егер міндеттеме өтелсе, күші жойылса немесе оның қолданылу мерзімі өтіп кетсе, қаржылық міндеттемені тану тоқтатылады. Егер қолда бар қаржылық міндеттеме сол кредитордың алдындағы басқа міндеттемемен айтарлықтай ерекшеленетін шарттармен ауыстырылса немесе егер қолда бар міндеттеменің шарттары айтарлықтай өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерістер бастапқы міндеттемені танудың тоқтатылуы және жаңа міндеттемені танудың басталуы ретінде ескеріледі, ал олардың баланстық құнындағы айырма жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте танылады.

Ақша қаражаты және оның баламалары

Қаржылық жағдай туралы есептегі ақша қаражаттары мен қысқа мерзімді депозиттерге банктер мен кассадағы ақша қаражаттары және өтеу мерзімі 3 ай немесе одан аз қысқа мерзімді жоғары өтімді депозиттер кіреді, олар белгілі ақша қаражаттарына оңай айырбасталады және құн өзгеруінің елеусіз тәуекеліне ұшырайды. Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есептің мақсаттары үшін ақша қаражаттары мен олардың баламалары жоғарыдағы анықтамаға сәйкес ақша қаражаттарынан тұрады.

Резервтер

Егер компанияның өткен оқиғаның нәтижесінде туындаған ағымдағы міндеттемесі (заңды немесе практикадан туындайтын) болса, осы міндеттемені өтеу үшін талап етілетін экономикалық кіріснің кетуі ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасы алынуы мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Компания резервтердің белгілі бір бөлігінің немесе барлық бөлігінің өтемін алуын көздесе, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, бірақ өтемі алу күмән тудырмайтын жағдайда ғана, өтеу жеке актив ретінде танылады. Резервке жататын шығыс өтем шегеріле отырып, жиынтық кіріс туралы есепте көрсетіледі.

Түсімді тану

Егер компанияның экономикалық кіріс алуы ықтимал деп бағаланса және егер түсім төлемді жүзеге асыру уақытына қарамастан сенімді бағалануы мүмкін болса, түсім танылады. Түсім шартта айқындалған төлем талаптарын ескере отырып және салықтарды немесе баждарды шегере отырып, алынған немесе алынуға жататын сыйақының әділ құны бойынша бағаланады. Компания принципал немесе агент ретінде әрекет ететінін анықтау үшін белгілі бір өлшемдерге сәйкес түсім алуды көздейтін өзі жасасатын шарттарды талдайды. Компания барлық осындай шарттар бойынша принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді.

Компания тұтынушыларға уәде етілген қызметтерді компания, оның үміттері бойынша, көрсетілген тауарлар мен қызметтердің орнына алуға құқылы болатын өтемақы мөлшерінде көрсету үшін кірісті мойындайды.

Компания кірісті мойындаған кезде келесі қадамдарды орындайды:

- 1) шартты сәйкестендіру;
- 2) шарт шеңберінде орындалуға жататын міндеттемені сәйкестендіру;
- 3) мәміле бағасын анықтау;
- 4) мәміле бағасын шарт шеңберінде орындалуға жататын жекелеген міндеттер арасында бөлу;
- 5) шарт шеңберінде орындалуға жататын міндеттерді орындау сәтінде (немесе шамасы бойынша) түсімді тану.

Электр қуатының жүктемені түсіруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша қызметтерді іске асыру.

Компания электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша қызмет көрсетеді. Электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету жөніндегі қызметтерді көрсетуден түскен түсім көрсетілген қызметтердің көлеміне қарай ай сайын уақыт кезеңі ішінде танылады. Тиісті айдағы әрбір нақты сатып алушы үшін электр қуатының жүктемені көтеруге әзірлігін қамтамасыз ету жөніндегі қызметтің нақты көрсетілген көлемі тиісті айдағы электр қуатының нақты ең жоғары мәні туралы актіде көрсетілген тұтынудың электр қуатының нақты ең жоғары мәні негізінде есептеледі.

Жаңартылатын энергия көздері бойынша сатып алынатын электр энергиясын өткізуден түсетін кіріс

Компания жаңартылатын энергия көздері бойынша сатып алынатын электр энергиясын сатады және белгілі бір уақытта кірістерді таниды, өйткені шарт бойынша барлық міндеттер белгілі бір уақытта орындалады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралдары және сату үшін қолда бар ретінде жіктелген пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық ставка

әдісін кіріслана отырып танылады, ол қаржы құралын кірісланудың болжамды мерзімі ішінде немесе, егер бұл орынды болса, күтілетін болашақ төлемдерді немесе ақша қаражатының түсуін дәл дисконттайды, активінің немесе міндеттеменің таза баланстық құнына дейінгі ұзақ мерзімді кезеңге арналған шығыстар кіреді. Пайыздық кіріс жиынтық кіріс туралы есепке енгізіледі.

Жалға алу

Келісім жасалған кезде Компания келісімнің жалдау болып табылатындығын немесе жалдау белгілері бар-жоғын бағалайды. Басқаша айтқанда, Компания келісім-шарт белгілі бір уақыт аралығында сәйкестендірілген активтің кірісланылуын бақылау құқығын өтеудің орнына бере ме, жоқ па, соны анықтайды.

Компания жалға алушы ретінде

Компания активтерді жалдау басталған күнгі кіріслану құқығы нысанында таниды (яғни базалық актив кіріслану үшін қолжетімді болатын күн). Пайдалану құқығы нысанындағы активтер жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауға түзетіле отырып, жинақталған амортизация мен құнсызданудан болған жинақталған шығындар шегеріле отырып, бастапқы құны бойынша бағаланады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтің бастапқы құны жалдау бойынша танылған міндеттемелердің шамасын, жалдау басталған күні немесе осындай күнге дейін жүргізілген бастапқы тікелей шығындарды және жалдау бойынша алынған ынталандыру төлемдерін шегергендегі жалдау төлемдерін қамтиды. Егер компания жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активке меншік құқығын алатынына жеткілікті сенімді болмаса, кіріслану құқығы түріндегі танылған актив келесі кезеңдердің қысқа мерзіміне сызықтық әдіспен амортизацияланады: активтің кіріслі қызмет мерзімі немесе жалдау мерзімі. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер құнсыздану мәніне тексеріледі.

Жалдау басталған күні Компания жалдау мерзімі ішінде жүзеге асырылуы тиіс жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланатын жалдау бойынша міндеттемелерді таниды. Жалдау төлемдеріне кез-келген ынталандыру төлемдерін алып тастағандағы тіркелген төлемдер (соның ішінде мәні бойынша тіркелген төлемдер), индекске немесе ставкаға байланысты ауыспалы жалдау төлемдері және тарату құнының кепілдіктері бойынша төленуі күтілетін сомалар кіреді. Жалдау төлемдеріне, егер компанияның осы опционды орындайтынына жеткілікті сенім болса, сатып алу опционының орындалу бағасы және егер жалдау мерзімі компанияның опционды тоқтатуды ықтимал орындауын көрсетсе, жалдауды тоқтату үшін айыппұл төлеу кіреді. Индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді емес ауыспалы жалдау төлемдері осындай төлемдерді жүзеге асыруға әкелетін оқиға немесе шарт басталатын кезеңде шығыстар ретінде танылады.

Жалдау төлемдерінің келтірілген құнын есептеу үшін, егер жалдау шартына енгізілген пайыздық мөлшерлемені оңай анықтау мүмкін болмаса, Компания жалдау басталған күнге қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады. Жалдау басталған күннен кейін жалдау бойынша міндеттемелердің шамасы пайыздардың есептелуін көрсету үшін ұлғайтылады және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азайтылады. Со-

нымен қатар, жалдау мерзімі өзгертілген, тіркелген жалдау төлемдерінің мәні өзгерген немесе базалық активті сатып алуға опционды бағалау өзгерген жағдайда, Компания жалдау бойынша міндеттеменің баланстық құнын қайта бағалайды.

Компания жалға алушы ретінде

Компания қысқа мерзімді жалға алуға қатысты танудан босатуды қолданады (яғни, жалдау басталған күні жалдаудың көзделген мерзімі 12 айдан аспайтын және сатып алуға арналған опционды қамтымайтын шарттарға).

Компания сондай-ақ құны төмен деп саналатын жалдау шарттарына құны төмен активтерді жалға алуға қатысты танудан босатуды қолданады. Қысқа мерзімді жалдау және төмен құны бар активтерді жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде желілік әдіспен шығыс ретінде танылады.

Компания жалдау мерзімін, егер оның орындалатынына жеткілікті сенімділік болса, жалдауды ұзартуға арналған опцион көзделген кезеңдермен немесе егер оның орындалмағанына жеткілікті сенімділік болса, жалдауды тоқтатуға арналған опцион көзделген кезеңдермен бірге мерзімінен бұрын тоқтатылуға жатпайтын жалдау кезеңі ретінде айқындайды.

Компания жалға беруші ретінде

Компанияда активті иеленумен байланысты барлық тәуекелдер мен кіріслер қалатын жалдау операциялық жалдау ретінде жіктеледі. Кіріс болған жалдау кірісі жалдау мерзімі ішінде сызықтық әдіспен ескеріледі және өзінің операциялық сипатына байланысты жиынтық кіріс туралы есепте кіріске қосылады. Операциялық жалдау шартын жасасу кезінде келтірілген бастапқы тікелей шығындар жалға берілген активтің баланстық құнына енгізіледі және жалдау мерзімі ішінде жалға беруден түскен кіріс сияқты негізде танылады. Шартты жалдау ақысы ол алынған кезеңдегі түсімнің құрамында танылады.

Зейнетақы міндеттемелері

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Компания қызметкерлердің жалақысынан 10% мөлшерінде, бірақ жинақтаушы зейнетақы қорларына аударымдар ретінде айына 212.500 теңгеден (2020 жыл: 212.500 теңге) аспайтын төлемдерді жүзеге асырады. Зейнетақы қорларына төлемдер қызметкерлердің жалақысынан ұсталады және олар туындаған кездегі жиынтық кіріс туралы есепте еңбекке ақы төлеуге байланысты басқа да аударымдармен бірге еңбекке ақы төлеу жөніндегі жалпы шығыстарға енгізіледі. Компанияның зейнетақы төлемдері бойынша қандай да бір басқа міндеттемелері жоқ.

Ағымдағы табыс салығы

Ағымдағы кезең мен алдыңғы кезеңдер үшін ағымдағы табыс салығы бойынша салық активтері мен міндеттемелер салық органдарынан өтеуге немесе салық органдарына төле-

уге болжанатын сома бойынша бағаланады. Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері мен салық заңнамасы – бұл компания өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын кіріс алатын елдерде есепті күнге қабылданған немесе нақты қабылданған мөлшерлемелер мен заңдар.

Капиталда тікелей танылған баптарға жататын ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс туралы есепте емес, капитал құрамында танылады. Басшылық салық декларацияларында көрсетілген позицияларды бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, оларға қатысты тиісті салық заңнамасы әртүрлі түсіндірілуі мүмкін және қажет болған жағдайда резервтер жасайды.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық есепті күнгі қаржылық есептілік мақсаттары үшін активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасындағы уақытша айырманы айқындау жолымен міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері, мынадай жағдайлардан басқа, барлық салық салынатын уақытша айырмалар бойынша танылады:

- ▶ кейінге қалдырылған салық міндеттемесі активті немесе міндеттемені бастапқы тану нәтижесінде туындайды, ол операция жасалған кезде бухгалтерлік кірісқа да, салық салынатын кірісқа немесе шығысқа да әсер етпейді;

Кейінге қалдырылған салық активтері барлық шегерілетін уақытша айырмалар, кірісланылмаған салық жеңілдіктері және кірісланылмаған салық шығындары бойынша танылады, бұл салық салынатын кірістің айтарлықтай ықтималдығы бар, оған қарсы шегерілетін уақытша айырмалар, кірісланылмаған салық жеңілдіктері және кірісланылмаған салық шығындары есептелуі мүмкін:

- ▶ шегерілетін уақытша айырмаға жататын кейінге қалдырылған салық активі операция жасалған кезде бухгалтерлік кірісқа да, салық салынатын кірісқа немесе шығысқа да әсер етпейтін активті немесе міндеттемені бастапқы тану нәтижесінде туындайды;

Кейінге қалдырылған салық активтерінің баланстық құны әрбір есепті күнге қайта қаралады және кейінге қалдырылған салық активтерінің барлығын немесе бір бөлігін кіріслануға мүмкіндік беретін жеткілікті салық салынатын кірісқа қол жеткізу екіталай деп бағаланатын дәрежеде төмендетіледі. Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және болашақ салық салынатын кіріс кейінге қалдырылған салық активтерін кіріслануға мүмкіндік беретіндігінің елеулі ықтималдығы кіріс болатын дәрежеде танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері актив іске асырылатын және міндеттеме есепті күнгі жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған салық ставкалары (және салық заңнамасы) негізінде өтелетін есепті жылы қолданылатын салық ставкалары бойынша бағаланады.

Кірістің немесе залалдың құрамында танылмаған баптарға жататын кейінге қалдырылған салық та кірісның немесе залалдың құрамында танылмайды. Кейінге қалдырылған салықтардың баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес не өзге жиынтықтабыстың құрамында не тікелей капиталда танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері, егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңды түрде бекітілген құқығы болса және кейінге қалдырылған салықтар сол салық салынатын компанияға және салық органына қатысты болса, бір-біріне қарсы есептеледі.

Шартты міндеттемелер мен шартты активтер

Шартты міндеттемелер қаржылық есептілікте танылмайды, бұл ретте оларды өтеуге байланысты ресурстардың шығуы екіталай болып табылған жағдайларды қоспағанда, олар туралы ақпарат қаржылық есептілікте ашылады.

Шартты активтер қаржылық есептілікте танылмайды, бұл ретте олармен байланысты экономикалық кіріс алу ықтимал болған жағдайларда олар туралы ақпарат қаржылық есептілікте ашылады.

4. ЕЛЕУЛІ ЕСЕПТІК ПАЙЫМДАУЛАР, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ РҰҚСАТ ЕТУЛЕР

Компанияның қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан табыс, шығыстар, активтер мен міндеттемелер сомаларының есептілігінде ұсынылатын, сондай-ақ шартты міндеттемелер мен активтер туралы ақпаратты ашуға әсер ететін пайымдау шығаруды және бағалау мәндері мен есепті кезеңнің соңындағы жол берулерді айқындауды талап етеді. Алайда, осы жол берулерге және бағалау мәндеріне қатысты белгісіздік болашақта оларға қатысты осындай жол берулер мен бағалаулар қабылданатын активтің немесе міндеттеменің баланстық құнына елеулі түзетулерді талап етуі мүмкін нәтижелерге алып келуі мүмкін.

Бағалау мәндері және рұқсат етулер

Келесі қаржы жылы ішінде активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын елеулі түзетулерге себеп болуы мүмкін есепті күнгі бағалаулардағы болашақ туралы негізгі жол берулер мен белгісіздіктің өзге де негізгі көздері төменде қаралады. Компанияның болжамдары мен бағалау мәндері қаржылық есептілікті дайындау кезінде қол жеткізген бастапқы деректерге негізделген. Алайда, қазіргі жағдайлар мен болашаққа қатысты болжамдар нарықтық өзгерістерге немесе компанияның бақылауынан тыс жағдайларға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер болжамдарда олар орын алған кезде көрсетіледі.

Салықтар

Күрделі салық заңнамасын, сондай-ақ болашақ салық салынатын кіріс алуының сомалары мен мерзімдерін түсіндіруге қатысты белгісіздік бар. Компанияның халықаралық операцияларының едәуір алуан түрлілігін, сондай-ақ шарттық қатынастардың ұзақ мерзімді

сипаты мен күрделілігін ескере отырып, нақты нәтижелер мен қабылданған жол берулер арасында туындайтын айырма немесе осындай жол берулердің болашақтағы өзгерістері есептілікте көрсетілген шығыстар сомасының болашақтағы түзетулеріне немесе табыс салығы бойынша үнемдеуге әкеп соғуы мүмкін. Негізделген болжамдарға сүйене отырып, Компания салықтық тексерулердің ықтимал салдары үшін резервтер жасайды. Мұндай резервтердің мөлшері әртүрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің нәтижелеріне және салық төлеуші мен тиісті салық органының салық заңнамасын әртүрлі түсіндірулеріне байланысты.

Түсіндірудегі осындай айырмашылықтар тиісті компания тіркелген елдегі басым жағдайларға байланысты сұрақтардың үлкен саны бойынша туындауы мүмкін.

Компания салық заңнамасына байланысты сот ісін жүргізудің кіріс болуын және ақшаның одан әрі кетуін екіталай деп бағалайтындықтан, шартты міндеттеме мойындалмады.

Кейінге қалдырылған салық активтері оған қарсы салық шығындары есепке жатқызылуы мүмкін салық салынатын кіріс алу ықтимал болатын шамада барлық кірісланылмаған салық шығындары бойынша танылады. Шоғырландырылған қаржылық есептілікте танылуы мүмкін кейінге қалдырылған салық активтерінің сомасын айқындау үшін болашақ салық салынатын кіріс алуының ықтимал мерзімдері мен шамасы, сондай-ақ салықтық жоспарлау стратегиясы негізінде басшылықтың елеулі ұйғарымы қажет.

ЖЭК пайдалану объектілері өндірген электр энергиясын сатып алу және сату шарттарындағы компанияның рөлі

Жаңартылатын энергия көздері секторын (бұдан әрі – «ЖЭК») дамытуға жағдай жасау мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі ЖЭК объектілері өндіретін электр энергиясын бірыңғай сатып алушы – ҚЕАО орталықтандырылған сатып алуы енгізуге негізделген мемлекеттік қолдау механизмін қабылдады. ҚЕАО қызметі «Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы» Қазақстан Республикасының Заңымен реттеледі.

ЖЭК пайдалану объектілері өндірген электр энергиясын сатып алу және сату шарттарындағы компанияның рөлі (жалғасы)

ЖЭК пайдалану объектілері өндірген электр энергиясын сатып алу және сату шарттарын талдағаннан кейін компания басшылығы компания ЖЭК пайдалану объектілері өндірген электр энергиясын бір уақытта бақылауға алады және оны сатып алушыларға береді деген айтарлықтай пікір білдірді. Компания басшылығы сатып алушылар компанияны ЖЭК пайдалану объектілері өндірген электр энергиясын сату шартын орындау үшін негізгі жауапкершілікті тарап ретінде қарастырады деп санайды.

Бұдан басқа, ЖЭК пайдалану объектілері өндірген электр энергиясын сатып алу шартын компания 15 жыл мерзімге жасайды, бұл ретте электр энергиясын сату шартын сатып алушылармен бір жыл мерзімге жасасады.

Осылайша, компания басшылығы компанияның ЖЭК пайдалану объектілері өндірген электр энергиясын сату шарттарында принципал болып табылатынын және компания түсімді ол алуды күтетін өтеудің жалпы сомасында танитынын анықтады.

Шарт бойынша дебиторлық берешек пен активтер бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған бағалау резерві

Компания дебиторлық берешек пен шарт бойынша активтер бойынша ОКУ есептеу үшін бағалау резервтерінің матрицасын пайдаланады. Бағалау резервтерінің мөлшерлемелері шығындардың туындауының ұқсас сипаттамалары бар (яғни географиялық өңір, өнім түрі, сатып алушылардың типі мен рейтингі, аккредитивтер және кредиттік тәуекелдерді сақтандырудың басқа да нысандары арқылы қамтамасыз ету бойынша) әртүрлі клиенттік сегменттердің топтары үшін төлемнің мерзімі өткен күндерінің санына байланысты белгіленеді.

Бастапқыда бағалау резервтерінің матрицасы өткен кезеңдерде дефолттардың кіріс болуының бақыланатын деректеріне негізделген. Компания болжамды ақпаратты ескере отырып, несиелік шығындардың бұрынғы тәжірибесін түзету үшін матрицаны жаңартады. Әрбір есепті күні алдыңғы кезеңдердегі дефолт деңгейі туралы бақыланатын деректер жаңартылды және болжамды бағалардың өзгерістері талданады.

Дефолттың тарихи бақыланатын деңгейлері, болжамды экономикалық жағдайлар мен ОКУ арасындағы байланысты бағалау айтарлықтай есептелген бағалау болып табылады ОКУ мәні жағдайлардың өзгеруіне және болжамды экономикалық жағдайларға сезімтал. Компанияның несиелік шығындарының бұрынғы тәжірибесі және экономикалық жағдайлардың болжамы болашақта сатып алушының нақты дефолты үшін индикативті болмауы мүмкін.

ЖЭК электр энергиясын сатып алуға арналған шарттарда жалдау компонентін айқындау

Компания жаңартылатын энергия көздерін кірісланатын электр станцияларында өндірілген электр энергиясын сатып алудың ұзақ мерзімді шарттарын (бұдан әрі — «ЖЭК электр станциялары») жасасты. Осы шарттар бойынша Компания сатып алу шарттарының қолданылуының 15 жылдық кезеңі ретінде айқындалған пайдалану мерзімі ішінде ЖЭК электр станциясын кірісланудан іс жүзінде барлық экономикалық кірісті алуға құқылы. Компания осы ЖЭК электр станцияларында өндірілген электр энергиясының барлық көлемін сатып алады. ЖЭК электр энергиясын сатып алу шарттары ЖЭК электр станциясында өндірілген электр энергиясының әрбір кВт/сағ үшін теңгемен тіркелген тарифтерді көздейді.

Осылайша, компания басшылығы ЖЭК электр энергиясын сатып алу шарттарының ХҚЕС (IFRS) 16 сәйкес жалдау құрамдауышын қамтитынын анықтады. Алайда, компания басшылығы әрбір нақты электр станциясында өндірілетін өндіріс көлемінің жоғары ауытқуына байланысты электр энергиясының көлемін сенімді бағалай алмайды, өйткені ЖЭК бизнесінің сипаты көбінесе ауа-райы жағдайлары сияқты сыртқы факторларға байланысты болады. Тиісінше, компания басшылығы жалдау бойынша міндеттемелерді сенімді және сенімді бағалай алмады (және, тиісінше, активті пайдалану құқығы түрінде).

5. САУДА ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕГІ

Мың теңгемен	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Торговая дебиторская задолженность	26.903.583	18.011.432
Минус: резерв под ожидаемые кредитные убытки	(1.126.161)	(713.217)
Итого	25.777.422	17.298.215

Күтілетін кредиттік шығындарға арналған резервтің қозғалысы былайша берілген:

Мың теңгемен	2021 жыл	2020 жыл
1 қаңтарға	713.217	239.765
Резервті есептеу	2.142.553	880.251
Резервті қалпына келтіру	(1.729.609)	(406.799)
31 желтоқсанға	1.126.161	713.217

2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компанияның сауда дебиторлық берешегіне ЖЭК объектілері өндірген электр энергиясын сатқаны үшін дебиторлық берешек және электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша қызмет көрсеткені үшін дебиторлық берешек кірді және теңгемен көрсетілді.

Туындау мерзімі бойынша сауда дебиторлық берешегін талдау былайша берілген:

Сауда дебиторлық берешегі
Төлемдерді кешіктіру

Мың теңгемен	ЖИЫНЫ	Ағымдағы	31-60 күн	61-90 күн	90 күннен астам
2021 жылғы 31 желтоқсан					
Күтілетін кредиттік шығындар пайызы		0,22%	2,91%	8,15%	73,08%
Дефолт кезіндегі есептік жалпы баланстық құны	26.903.583	23.341.305	2.078.016	106.833	1.377.429
Минус: күтілетін кредиттік шығындарға резерв	(1.126.161)	(50.290)	(60.558)	(8.705)	(1.006.608)
ЖИЫНЫ	25.777.422	23.291.015	2.017.458	98.128	370.821
2020 жылғы 31 желтоқсан					
Күтілетін кредиттік шығындар пайызы		0,84%	12,35%	17,53%	28,12%
Дефолт кезіндегі есептік жалпы баланстық құны	18.011.432	15.608.015	468.164	193.037	1.742.216
Минус: күтілетін кредиттік шығындарға резерв	(713.217)	(131.710)	(57.823)	(53.844)	(469.840)
ЖИЫНЫ	17.298.215	15.476.305	410.341	139.193	1.272.376

6. ӨЗГЕ ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ, ҚЫСҚА МЕРЗІМДІ БӨЛІК

Мың теңгемен	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
ҚР Ұлттық Банкінің ноталары	5.113.235	9.046.356
Теңгедегі банктік депозиттер	-	4.000.000
Банк депозиттеріне есептелген сыйақылар	38.291	30.267
Минус: күтілетін кредиттік шығындарға резерв	(19)	(20.964)
ЖИЫНЫ	5.151.507	13.055.659

ҚР Ұлттық Банкінің ноталары

Ақша қаражатын басқарудың негізгі қағидаттарын — кірістілікті, қауіпсіздік пен өтімділікті сақтау мақсатында Компания уақытша бос ақша қаражатын Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ноталарына инвестициялады.

2020 жылғы 11 желтоқсанда Компания Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Аукционында 9.000.000 мың теңге сомасына Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің дисконттық ноталарын сатып алды. Ноталардың айналыс мерзімі 2021 жылғы 12 наурызға дейін.

2021 жылғы 29 наурызда Компания ҚР Ұлттық Банкінің Аукционында 7.842.328 мың теңге сомасына Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің дисконттық ноталарын сатып алды. Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі ноталарының айналыс мерзімі 2021 жылғы 18 маусымға дейін.

2021 жылғы 20 сәуірде Компания Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Аукционында 6.999.514 мың теңге сомасына Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің дисконттық ноталарын сатып алды. ҚР Ұлттық Банкі ноталарының айналым мерзімі 2021 жылғы 16 шілдеге дейін.

2021 жылғы 21 сәуірде Компания Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Аукционында 146.879 мың теңге сомасына Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің дисконттық ноталарын сатып алды. ҚР Ұлттық Банкі ноталарының айналым мерзімі 2021 жылғы 16 шілдеге дейін.

2021 жылғы 7 маусымда Компания Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Аукционында 4.000.000 мың теңге сомасына Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің дисконттық ноталарын сатып алды. ҚР Ұлттық Банкі ноталарының айналым мерзімі 2021 жылғы 25 маусымға дейін.

2021 жылғы 29 маусымда Компания Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Аукционында 11.302.276 мың теңге сомасына Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің дисконттық ноталарын сатып алды. Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі ноталарының айналыс мерзімі 2021 жылғы 24 желтоқсанға дейін.

2021 жылғы 21 шілдеде Компания Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Аукционында 4.920.695 мың теңге сомасына Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің дисконттық ноталарын сатып алды. ҚР Ұлттық Банкі ноталарының айналым мерзімі 2021 жылғы 24 қыркүйекке дейін.

2021 жылғы 21 шілдеде Компания Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Аукционында 2.214.624 мың теңге сомасына Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің дисконттық ноталарын сатып алды. ҚР Ұлттық Банкі ноталарының айналым мерзімі 2021 жылғы 24 желтоқсанға дейін.

2021 жылғы 28 қыркүйекте Компания Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Аукционында 4.993.760 мың теңге сомасына Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің дисконттық ноталарын сатып алды. ҚР Ұлттық Банкі ноталарының айналым мерзімі 2022 жылғы 25 наурызға дейін.

7. АҚША ҚАРАЖАТЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ноттарына инвестициялау нәтижесінде 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі қаржылық кірістің жалпы сомасы 1.275.358 мың теңгені (2020 жыл: 605.004 мың теңге) құрады.

Мың теңгемен	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгедегі ағымдағы шоттар	35.382.953	8.940.678
Орналастыру мерзімі үш айға дейінгі теңгедегі қысқа мерзімді депозиттер	3.493.086	5.389.370
Минус: күтілетін кредиттік шығындарға резерв	(28.240)	(6.027)
	38.847.799	14.324.021

2021 жылы компанияның ағымдағы шоттарына жылдық 6% - дан 8% - ға дейін пайыздар есептелді (2020: 6% - дан 8,25% - ға дейін). 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде ағымдағы шоттардан пайыздық кіріс 271.533 мың теңгені құрады (2020 жыл: 247.998 мың теңге). 2021 және 2020 жылдар ішінде уақытша бос ақша қаражаты жылдық 7% - дан 9% - ға дейінгі сыйақы мөлшерлемесімен қысқа мерзімді депозиттік шоттарда орналастырылды. 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде қысқа мерзімді депозиттердегі уақытша бос ақша қаражаты бойынша сыйақылар 647.384 мың теңгені құрады (2020 жыл: 812.763 мың теңге).

Күтілетін кредиттік шығындарға арналған резервтің қозғалысы былайша берілген:

Мың теңгемен	2021 жыл	2020 жыл
1 қаңтарға	6.027	11.863
Резервті есептеу	23.020	3.909
Қалпына келтіру	(807)	(9.745)
31 желтоқсанға	28.240	6.027

8. КАПИТАЛ

Жарғылық капитал

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы 100.000 мың теңгені (2020 жыл: 100.000 мың теңге) құрады.

9. САУДА КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

Мың теңгемен	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан
ЖЭК объектілері өндірген сатып алынған электр энергиясы үшін кредиторлық берешек	20.172.356	13.026.751
Электр қуатының дайындығын сақтап тұру бойынша көрсетілген жұмыстар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек	11.429.697	13.941.450
Өзге кредиторлық берешек	38.291	997
ЖИЫНЫ	31.602.053	26.969.198

2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешек пайызсыз болып табылады және әдетте шарттың талаптарына сәйкес қысқа мерзімді кезең ішінде өтеледі.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешек теңгемен көрсетілді.

10. САТЫП АЛУШЫЛАРМЕН ЖАСАЛҒАН ШАРТТАР БОЙЫНША ТҮСІМ

Мың теңгемен	2021 жыл	2020 жыл
Жаңартылатын энергия көздері бойынша сатып алынатын электр энергиясын өткізуден түсетін кіріс	137.249.952	87.179.203
Электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша көрсетілетін қызметті өткізуден түсетін кіріс	78.612.660	88.953.245
Құжаттамамен ЖЭК аукционын өткізу үшін СЭС пилоттық жобасы бойынша жобалау алдындағы техникалық құжаттаманы іске асырудан түсетін кіріс	50.772	-
ЖИЫНЫ	215.913.384	176.132.448

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде компанияның бір ірі сатып алушысынан («Б. Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1») 31.555.138 мың теңгені құрады (2020 жыл: 17.137.942 мың теңге), бұл Компанияның жалпы түсімінің 14,6% - ын құрайды (2020 жыл: 9,7%).

2021 және 2020 жылдар ішінде Компания Қазақстан Республикасының аумағында барлық тауарлар мен қызметтерді сатты.

Табысты тану мерзімі келесідей:

Мың теңгемен	2021 жыл	2020 жыл
Түсімді тану мерзімдері		
Белгілі бір уақытта	137.300.724	87.179.203
Уақыт кезеңі ішінде	78.612.660	88.953.245
Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсімнің жиыны	215.913.384	176.132.448

11. ӨЗІНДІК ҚҰН

Мың теңгемен	2021 жыл	2020 жыл
Жаңартылатын энергия көздері бойынша сатып алынатын электр энергиясының өзіндік құны	121.467.694	84.752.982
Электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қолдау бойынша шығыстар	74.129.866	80.381.919
Электр энергиясын өндіру мен тұтынуды теңгерімдеуді ұйымдастыру бойынша шығыстар	341.738	249.262
Электр қуатының орталықтандырылған сауда-саттығын ұйымдастыру және өткізу жөніндегі шығыстар	1.140	1.140
ЖИЫНЫ	195.940.438	165.385.303

12. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР

Мың теңгемен	2021 жыл	2020 жыл
Еңбекке ақы төлеу бойынша шығыстар және еңбекке ақы төлеуге байланысты өзге де аударымдар	215.644	224.209
Пайдаланылмаған демалыстар мен бонустар бойынша резервтерді есепте	58.099	110.272
Айыппұл және өсімпұл	-	106.392
Жалға алу шығындары	61.239	58.212
Тозу және амортизация	12.812	13.105
Байланыс қызметтері	10.967	10.462
Ұйымдастыру техникасына қызмет көрсетуге арналған шығындар	4.879	5.553
Консультациялық қызметтер	6.060	3.450
Іссапар шығыстары	4.663	2.777
Сақтандыру бойынша шығыстар	947	1.634
Сатып алуды ұйымдастыру бойынша шығындар	1.627	1.442
Банк қызметтері	1.143	1.383
Материалдар	2.220	1.310
Көлік құралдарына қызмет көрсету шығыстары	1.050	1.160
Оқыту бойынша шығыстар	1.183	998
Өзгелері	24.667	13.254
ЖИЫНЫ	407.200	555.613

13. КОРПОРАТИВТІК ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР

Мың теңгемен	2021 жыл	2020 жыл
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы		
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	4.106.285	2.699.997
Өткен жылдардағы корпоративтік табыс салығын түзету	3.818	(411.724)
Кейінге қалдырылған салық		
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	(75.081)	(106.216)
Кірістер мен шығындарда көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар жиынтығы	4.035.022	2.182.057

Қазақстан Республикасында 2021 және 2020 жылдары корпоративтік табыс салығының мөлшерлемесі 20% - ды құрады.

Төменде корпоративтік табыс салығының 20% ставкасын және жиынтық кіріс туралы есепте ескерілген табыс салығының нақты сомасын салыстырып тексеру келтірілген:

Мың теңгемен	2021 жыл	2020 жыл
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығысты есепке алғанға дейінгі кіріс	21.422.450	11.407.256
20% ресми мөлшерлемесі бойынша есептелген салық	4.284.490	2.281.451
Бағалы қағаздардан алынатын салық салынбайтын қаржылық кірістер	(255.072)	(121.000)
Шегерілмейтін шығыстар	5.604	21.606
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	4.035.022	2.182.057

Бұдан әрі 2021 және 2020 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық бойынша активтер мен міндеттемелердің туындауына әкелетін негізгі уақытша айырмашылықтарға салықтық әсер көрсетілген:

Мың теңгемен	Қаржылық жағдай туралы есеп		Жиынтық кіріс туралы есеп	
	2021 жылғы 31 желтоқсан	2020 жылғы 31 желтоқсан	2021 жыл	2020 жыл
Есептелген міндеттемелер	11.142	15.974	(4.831)	9.554
Мемлекеттік субсидиялар	2.158	2.746	(589)	(589)
Сауда дебиторлық берешегі	225.977	144.664	81.312	96.647
Есептелген салықтар	486	550	(63)	(127)
Негізгі құралдар	(5.030)	(4.282)	(748)	731
Кейінге қалдырылған таза салық активтері	234.733	159.652	-	-
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша жеңілдік	-	-	-	-

Кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін/активтерін салыстыру, нетто:

Мың теңгемен	2021 жыл	2020 жыл
1 қаңтарға бастапқы сальдо	159.652	53.436
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыстар	75.081	106.216
31 желтоқсанға арналған соңғы сальдо	234.733	159.652

Компания ағымдағы салық активтері мен ағымдағы салық міндеттемелерін есепке алуға заңды түрде бекітілген құқығы болған жағдайларда ғана салық активтері мен салық міндеттемелерін есепке алуды жүргізеді, ал кейінге қалдырылған салық активтері мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері сол бір салық органы өндіріп алатын корпоративтік табыс салығына жатады.

14. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ОПЕРАЦИЯЛАР

Байланысты Тараптар компанияның негізгі басқарушы персоналын, 2021 жылы компанияның, бас компанияның негізгі басқарушы персоналына және Самұрық-Қазына тобының кәсіпорындарына қатысудың елеулі үлесі тікелей немесе жанама түрде тиесілі ұйымдарды, сондай-ақ Үкімет бақылайтын өзге де кәсіпорындарды қамтиды. Байланысты тараптармен мәмілелер байланысты және үшінші тараптар үшін ұсынылатын тарифтер негізінде ұсынылған кейбір реттеліп көрсетілетін қызметтерді қоспағанда, нарықтық мөлшерлемелерге міндетті түрде сәйкес келмейтін тараптар арасында келісілген шарттарда жүзеге асырылды.

Келесі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және көрсетілген күндерге аяқталған жылдар ішінде байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің сальдосы мен жалпы сомасы көрсетілген:

Мың теңгемен	Жыл	Байланысты тараптарға сату	Закупки от связанных сторон	Торговая дебиторская задолженность связанных сторон	Торговая кредиторская задолженность связанным сторонам
Бас компания - KEGOC	2021	4.321.449	403.707	944.755	32.583
	2020	4.570.460	308.294	525.546	24.135
KEGOC еншілес компаниялары	2021	-	1.780	-	167
	2020	-	4.004	-	335
Самұрық-Қазына еншілес компаниялары	2021	59.738.539	41.512.542	7.272.045	7.240.793
	2020	39.605.958	42.453.003	6.317.223	10.087.364
Самұрық-Қазына қауымдастырылған компаниялары	2021	6.831.281	537.037	676.711	102.489
	2020	5.318.856	1.812.323	506.092	335.336

Байланысты тараптарға сату жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері өндірген электр энергиясын сату арқылы ұсынылады.

2021 жылы негізгі басқарушы персонал 2 қызметкерден тұрады (2020 жыл: 2 адам). 2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде қоса беріліп отырған жиынтық кіріс туралы есепте әкімшілік шығыстарға енгізілген негізгі басқарушы персоналдың сыйақысы тиісінше 41.551 мың теңгені және 34.277 мың теңгені құрады. Негізгі басқарушы персоналдың сыйақысы ішкі нормативтік актілерге сәйкес шарттық жалақыдан, операциялық қызмет нәтижелері бойынша сыйлықақылардан және материалдық көмектен тұрады.

15. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУДЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН САЯСАТЫ

Компанияның негізгі қаржылық міндеттемелеріне саудалық кредиторлық берешек кіреді. Осы қаржылық міндеттемелердің негізгі мақсаты Компанияның операцияларын қаржыландыру болып табылады. Компанияда сауда дебиторлық берешек, қысқа мерзімді депозиттер және Ұлттық Банктің ноталары, оның операциялық және инвестициялық қызметі барысында тікелей туындайтын ақша қаражаты бар.

Компания несиелік тәуекелге және өтімділік тәуекеліне ұшырайды.

Кредиттік тәуекел

Несиелік тәуекел-бұл компанияның қаржылық шығынға ұшырау қаупі, өйткені контрагенттер қаржы құралы немесе клиенттік келісім бойынша міндеттемелерін орындамайды. Компания өзінің операциялық қызметімен, ең алдымен сауда дебиторлық берешегіне және қаржы қызметіне, қысқа мерзімді депозиттерге, ноталарға, ақша қаражаттарына және олар-

дың баламаларына қатысты кредиттік тәуекелге ұшырауы мүмкін (5, 6, 7-ескертпелер). Компанияның әсер етуі және оның контрагенттерінің несиелік қабілеттілігі үнемі бақыланады. Кредиттік тәуекелге ең жоғары ұшырағыштық әрбір қаржы активінің баланстық құнымен шектеледі.

Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтерді шегергендегі компанияның қаржылық есептілігінде танылған қаржы активтерінің баланстық құны компанияның кредиттік тәуекелінің ең жоғары шамасын көрсетеді.

Компанияда несиелік тәуекелдерді басқаруға қатысты бекітілген саясаттар, процедуралар мен бақылаулар жоқ, бірақ клиенттердің дебиторлық берешегінің өтелмеген балансын компания басшылығы үнемі қадағалап отырады.

Құнсыздануға талдауды компания басшылығы әрбір есепті күнге мерзімі өткен күндер саны негізінде жеке негізде жүргізеді. Есептеулер өткен уақыттағы нақты шығындар туралы ақпаратқа негізделген. Есепті күнге кредиттік тәуекелге ең жоғары ұшырағыштық қаржы активтерінің әрбір сыныбының баланстық құнымен ұсынылған (5, 6, 7-ескертпелер). Компанияның оған кепілге берілген мүлкі жоқ.

Ақша қаражаты бойынша кредиттік тәуекел шектеулі, өйткені компанияның контрагенті халықаралық рейтингтік агенттіктер берген жоғары кредиттік рейтингтері бар банктер болып табылады.

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі компанияның өзінің қаржылық міндеттемелерін орындау үшін қаражат тарту кезінде қиындықтарға тап болу мүмкіндігімен байланысты. Өтімділік тәуекелі қаржы активін оның әділ құнына жақындаған құн бойынша жедел сатудың мүмкін еместігі нәтижесінде туындауы мүмкін.

Өтімділікке қойылатын талаптар тұрақты түрде бақыланады және басшылық олардың туындауына қарай міндеттемелерді орындау үшін жеткілікті көлемде қаражаттың болуын қадағалайды.

Келесі кестелерде шарттық дисконтталмаған ақша ағындарының негізінде Компанияның қаржылық міндеттемелері бойынша келісімшарттық мерзімдері көрсетіледі.

В тысячах тенге	Талап өткенге дейін	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	Жоғары 5 жыл	ЖИЫНЫ
2021 жылғы 31 желтоқсанға арналған						
Сауда кредиторлық берешек	-	31.602.053	-	-	-	31.602.053
	-	31.602.053	-	-	-	31.602.053
2020 жылғы 31 желтоқсанға арналған						
Сауда кредиторлық берешек	-	26.969.198	-	-	-	26.969.198
	-	26.969.198	-	-	-	26.969.198

Капиталды басқару

Компанияның капиталын басқарудың басты мақсаты Компанияның қызметтің үздіксіздігі қағидатын ұстануды жалғастыра алатындығын қамтамасыз ету болып табылады.

Компания экономикалық жағдайлардағы өзгерістерді ескере отырып, өз капиталын басқарады.

«Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 30.11.2021 жылғы № 858 қаулысына сәйкес және «KEGOC» АҚ Директорлар кеңесінің 2021 жылғы 24 қыркүйектегі шешіміне сәйкес «KEGOC» АҚ-ны сыйға тарту шарты бойынша «ЖЭКҚ жөніндегі ҚЕАО» ЖШС жарғылық капиталына қатысу үлесінің (2021 жылғы 30 желтоқсандағы) республикалық меншікке 100% беру туралы шешім қабылданды.

Қаржы құралдарының әділ құны

2021 жылғы 31 желтоқсанға қаржы активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны осы қаржы құралдарының қысқа мерзімді сипатына байланысты олардың әділ құнына шамамен тең болады.

2021 жыл ішінде Компания Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді ноттарын сатып алды, 2021 жылы қаржы құралдары құнының өзгеруінен түскен кіріс 1.275.358 мың теңгені құрады (2020 жыл: 605.004 мың теңге).

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанына компанияда 1 немесе 3 деңгейдегі қаржы құралдары ретінде жіктелген қаржы құралдары болған жоқ.

2021 және 2020 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде қаржы құралдарының әділ құнының 1, 2 және 3 деңгейлері арасында ауысулар болған жоқ.

16. ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Салық салу

Қазақстандық салық заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілер тұрақты өзгерістердің және әртүрлі түсіндірулердің нысанасы болып табылады. Түсімге, шығыстарға және қаржылық есептіліктің басқа баптарына ҚЕХС тәсілі бойынша пікірлерді қоса алғанда, жергілікті, өңірлік және республикалық салық органдары арасындағы пікірлерде алшақтық жағдайлары жиі кездеседі. Қазіргі уақытта Қазақстанда қолданылып жүрген заңдар негізінде анықталған құқық бұзушылықтар үшін қолданылатын айыппұлдар мен өсімпұлдар жүйесі өте қатал. Айыппұл санкцияларына, әдетте, қосымша есептелген салықтар сомасының 50-80% мөлшеріндегі айыппұлдар және Қазақстан Республикасының ұлттық банктері белгілеген қайта қаржыландыру мөлшерлемесі бойынша есептелген 2,5-ке көбейтілген өсімпұл кіреді. Нәтижесінде айыппұл санкциялары мен өсімпұл сомасы қосымша есептеуге жататын

салық сомасынан бірнеше есе артық болуы мүмкін. Қаржы кезеңдері тексеру жүргізілетін жылдың алдындағы күнтізбелік бес жыл ішінде салық органдарының тексеруі үшін ашық болып қалады. Белгілі бір жағдайларда салықтық тексерулер ұзақ кезеңдерді қамтуы мүмкін. Жоғарыда айтылғандарға байланысты салықтардың, айыппұл санкцияларының және өсімпұлдардың түпкілікті сомасы, егер олар бар болса, қазіргі уақытта шығыстарға жатқызылған және 2021 жылғы 31 желтоқсанға есептелген сомадан асып түсуі мүмкін.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компания басшылығы қолданыстағы заңнаманы түсіндіру дұрыс деп санайды және осы қаржылық есептілікте көзделген немесе ашылған жағдайларды қоспағанда, Компанияның салық бойынша позициясы расталуы мүмкін.

Шарттық міндеттемелер

2021 жылғы 31 желтоқсанда компанияның жаңартылатын энергия көздерін (күн, жел және су энергиясы) пайдаланатын электр энергиясын өндірушілермен және тасқын электр энергиясын өндіруді және желіге жіберуді жүзеге асыратын электр энергиясын өндірушілермен қалдықтарды энергетикалық кәдеге жаратуды кірісланатын электр энергиясын өндірушілермен жасалған шарттары бар Шарттардың қолданылу мерзімі 15 жылға дейін.

Электр қуаты нарығында 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания сондай-ақ электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша көрсетілетін қызметтерді тұтынушылармен жасалған шарттарға ие.

Басқару мақсаттары үшін компанияның қызметі көрсетілетін қызмет түріне сәйкес екі операциялық сегментке бөлінеді:

► **Электр қуатының дайындығын қолдау бойынша қызметті орталықтандырылған сатып алу және электр қуатының нарығында жүктемені көтеруге электр қуатының дайындығын қамтамасыз ету бойынша қызметті орталықтандырылған көрсету**

2019 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстан Республикасында электр қуатының нарығы жұмыс істей бастады, оның негізгі мақсаты — «Ұлт жоспары – 100 нақты қадам» Қазақстан Республикасы Президентінің бағдарламасының 50 және 52-қадамдарын іске асыру шеңберінде елдің энергетикалық объектілерінің техникалық қорын жаңарту, жаңғырту және кеңейту процестерін жандандыру және энергиямен жабдықтау сенімділігінің қажетті деңгейін ұстап тұру;

► **Жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері өндірген және Қазақстан Республикасы бірыңғай электр энергетикасы жүйесінің электр желілеріне берілген электр энергиясын орталықтандырылған сатып алу және сату**

Сатып алынатын электр энергиясын өткізу сегменті экономиканың энергия сыйымдылығын және электр және жылу энергиясын өндіру секторының қоршаған ортаға әсерін төмендету және жаңартылатын энергия көздерін пайдалану үлесін ұлғайту үшін жаңартылатын энергия көздерін кіріслана отырып, электр және (немесе) жылу энергиясын өндіру үшін қолайлы жағдайлар жасау мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі құрған

жаңартылатын энергия көздері секторын (бұдан әрі – «ЖЭК») қамтиды электр және (немесе) жылу энергиясын өндіру кезіндегі энергия. ЖЭК секторы «Жаңартылатын энергия көздерін кіріслануды қолдау туралы» Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 4 шілдедегі №165-IV Заңымен реттеледі.

Қызметті реттеу

Жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері өндіретін электр энергиясын сатуға арналған тариф

Жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері шартты тұтынушыларға өндіретін электр энергиясын сату тарифі Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 20 ақпандағы № 118 бұйрығымен бекітілген «Жаңартылатын энергия көздерін қолдауға арналған тарифті айқындау Қағидаларына» және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2017 жылғы 1 ақпандағы № 36 бұйрығымен бекітілген «Қоғамдық маңызы бар нарықтарда баға белгілеу қағидаларына» сәйкес есептеледі.

Аймақтар бойынша 2021 жылға арналған ЖЭК қолдауға арналған тарифтер:

1 аймақ-1 қаңтардан 30 маусымға дейін-31,36 теңге/кВтсағ

2-аймақ-1 қаңтардан 30 маусымға дейін-25,86 теңге/кВтсағ

Қазақстан Республикасы Мемлекет басшысының 2020 жылғы 7 желтоқсандағы жарлығымен «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды және электр энергетикасын қолдау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі — Заң) қол қойылды, ол 2021 жылғы 1 шілдеден бастап ЖЭК-ті қолдауға «толассыз» үстемеақы механизмін енгізуді көздейді.

Осы механизмнің шеңберінде ЖЭК-ті қолдауға арналған шығындар шартты тұтынушыларға олардың электр энергиясына арналған шекті тарифтен тыс үстемеақы түрінде бөлінеді.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 20 ақпандағы № 118 бұйрығымен бекітілген ЖЭК-ті қолдауға арналған тарифті айқындау қағидаларын (бұдан әрі-қағидалар) қоса алғанда, ЖЭК-ті пайдалануды қолдауға арналған тарифті айқындау тәртібінің өзгеруін және ЖЭК-ті пайдалануды қолдауға үстемеақы белгілеуді регламенттейтін заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер енгізді. ЖЭК-ті қолдауға арналған тарифті есептеудің жаңа тәсілі қағидаттық айырмашылық болып табылады, ол ЖЭК-тің «толассыз» үстемеақысы тетігін енгізгенге дейін уәкілетті орган — Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі (ЖЭК-ті жаңа енгізу бойынша) және ЖЭК-ті пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдар ұсынатын ЖЭК-тің болжамды көлемдеріне сәйкес есептеліп, белгіленді. ЖЭК үстемесінің «өтпелі» тетігінің жаңа тәсілі толассыз үстемеге және есепті айда ЖЭК өндірудің нақты көлеміне негізделген ЖЭК қолдауға арналған тарифті есептеуді көздейді.

Электр энергиясын тұтыну аймақтары бойынша 2021 жылғы шілде - желтоқсан кезеңіндегі ЖЭК қолдауға нақты тарифтер құрады:

1 аймақ – 32,1620-61,6192 теңге/кВтсағ.

2-аймақ – 29,5440-40,4524 теңге/кВтс

«ГРЭС Топар» ЖШС – 31,8031-54,0592 теңге/кВтс

Компания басшылығы 2021 жыл ішінде ЖЭК қолдауға арналған тарифтерді есептеу және қолдану, сондай-ақ ҚЕАО ЖЭК электр энергиясын сатып алатын тіркелген тарифтер мен аукциондық бағаларды есептеу және индекстеуді қолдану тиісті түрде және қолданылатын нормалар мен заңнамалық актілерге сәйкес жүзеге асырылды деп есептейді.

Электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша қызметтер көрсетуге арналған тариф

Электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша көрсетілетін қызметке тариф Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 3 желтоқсандағы № 685 бұйрығымен бекітілген «Бірыңғай сатып алушының электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша көрсетілетін қызметке бағаны есептеу және интернет-ресурста орналастыру қағидаларына» сәйкес есептеледі

«ЖЭКҚ бойынша ҚЕАО» ЖШС жыл сайын 1 желтоқсанға дейін өзінің интернет-ресурсында электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша қызметтің бағасын растайтын есептермен бірге алдағы күнтізбелік жылға орналастырады. Электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша қызметтің бағасы 2021 жылға 692.376 теңге/МВт құрайды* ай (ҚҚС-сыз) (2020 жыл: 799.869 теңге / МВт*ай (ҚҚС-сыз).

Электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша көрсетілетін қызметке тарифті есептеу әдістемесін қайта қарау

ҚР Энергетика министрлігі «Электр энергетикасы туралы» ҚР Заңына электр қуатының дайындығын қамтамасыз ету бойынша көрсетілетін қызметке тарифті есептеу әдістемесі бөлігінде түзетулер енгізді. Осыған байланысты, ҚР Энергетика министрлігі «Электр қуатының жүктемені көтеруге дайындығын қамтамасыз ету бойынша көрсетілетін қызметке бағаны есептеу және интернет-ресурста орналастыру қағидаларын бекіту туралы» ҚР Энергетика министрінің 2015 жылғы 3 желтоқсандағы № 685 бұйрығына өзгеріс енгізу туралы ҚР Энергетика министрі бұйрығының жобасын әзірледі. 2021 жылға арналған электр қуатының жүктемені көтеруге әзірлігін қамтамасыз ету жөніндегі қызметке тарифті есептеу Қазақстан Республикасының заңнамасына енгізілген түзетулер ескеріле отырып жүргізілді.

Қызметті жүргізу шарттары

Қазақстанда нарықтық экономика талаптарына сай келетін экономикалық реформалар мен құқықтық, салықтық және әкімшілік инфрақұрылымды дамыту жалғасуда. Болашақта Қазақстан экономикасының тұрақтылығы көбінесе осы реформалардың барысына, сон-

дай-ақ Үкіметтің экономика, қаржы және ақша-кредит саясаты саласында қабылдап жатқан шараларының тиімділігіне байланысты болады.

Теңгемен пайыздық мөлшерлемелер жоғары болып қалады. Осы факторлардың жиынтығы капиталдың қол жетімділігінің төмендеуіне және оның құнының өсуіне, сондай-ақ одан әрі экономикалық өсуге қатысты белгісіздіктің жоғарылауына әкелді, бұл компанияның қаржылық жағдайына, қызметінің нәтижелері мен экономикалық перспективаларына теріс әсер етуі мүмкін. Компания басшылығы қазіргі жағдайда компанияның экономикалық тұрақтылығын сақтау үшін тиісті шаралар қолданады деп санайды.

2020 жылғы наурыздан бастап АҚШ доллары мен Еуроға қатысты теңге бағамының төмендеуін қоса алғанда, қор, валюта және шикізат нарықтарында айтарлықтай құбылмалылық байқалады. Бұл оқиғалардың ауқымы мен ұзақтығы белгісіз болып қалады. Алайда, басшылық компанияның кіріссына, ақша ағындарына және қаржылық жағдайына айтарлықтай әсер етпейді деп күтпейді.

17. ЕСЕПТІ КҮННЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

Қазақстан Республикасындағы оқиғалар

2022 жылдың 2 қаңтарында Маңғыстау облысында жанармай газына бағаның көтерілуіне байланысты наразылық акциялары басталып, кейін Қазақстанның басқа өңірлеріне таралды. Наразылықтар барысында бірқатар әлеуметтік және экономикалық талаптар қойылды. Үкімет отын газы бағасының төмендеуін қоса алғанда, халықтың талаптарына жауап беру үшін бірқатар шаралар қабылдағанына қарамастан, наразылық акциялары нәтижесінде әлеуметтік толқуларға ұласып, олардың барысында муниципалитеттер («әкімдіктер») мен құқық қорғау органдарының ғимараттары басып алынды және қиратылды. Негізгі оқиғалар мен наразылықтар Алматы қаласында және еліміздің оңтүстік өңірлерінде өтті.

Нәтижесінде 2022 жылдың 5 қаңтарында төтенше жағдай жарияланды, ол 2022 жылдың 19 қаңтарына дейін созылды. Төтенше жағдай кезеңінде байланысқа (интернет және телекоммуникация) және адамдардың да, көлік құралдарының да, оның ішінде теміржол және әуе тасымалдарының қозғалысына шектеулер енгізілді. Қазіргі уақытта елдің барлық өңірлеріндегі жағдай тұрақтанды, төтенше жағдай жойылды. Инженерлік коммуникациялар мен тіршілікті қамтамасыз ету жүйелері толық қалпына келтірілді, адамдардың да, көлік құралдарының да байланысы мен қозғалысына шектеулер алынып тасталды.

Оқиғалар компанияның қызметіне айтарлықтай әсер еткен жоқ, бірақ елдегі шиеленіс жалғасуда және оқиғалардың одан әрі дамуы мен олардың компанияның қызметіне әсерін болжау мүмкін емес.

Әлемдегі оқиғалар

2022 жылғы 24 ақпанда Ресей президенті Владимир Путиннің «Украинадағы арнайы әскери операцияның» басталуы туралы үндеуі шықты. Украина аумағына әскерлер енгізіле

бастағаннан кейін әлем елдері, атап айтқанда Еуропалық Одақ және АҚШ Ресей әскерлерінің Украинаға одан әрі жылжуына жол бермеу үшін экономикалық санкциялар пакетін енгізді. Әскери операция мен экономикалық санкциялар рубльдің бағамына әсер етті, ол негізгі әлемдік валюталарға қатысты 40% - дан астам әлсіреді және «әскери операцияның» бүкіл кезеңінде күшті құбылмалылықты көрсетеді. Ресей мен Қазақстан арасындағы елеулі экономикалық өзара байланысты ескере отырып, теңге бағамы әлемдік валюталарға қатысты 30% - дан астамға төмендеді.

Ресейдің Қаржы нарығы, сондай-ақ мұнай-газ саласы мен өндіруші өнеркәсіп үшін шектеу шараларын енгізу әлемдік нарықтардағы энергия көздері мен металдардың қымбаттауына әсер етті. Қазіргі уақытта әскери операцияға байланысты соңғы оқиғалардың әлемдік экономикаға, атап айтқанда, Қазақстан экономикасына және Компанияның қызметіне әсерін болжау қиын.

ГЛОССАРИЙ

АҚ	– акционерлік қоғам	МВт	– мегаватт
«KEGOC» АҚ	– «KEGOC «электр желілерін басқару жөніндегі Қазақстандық компания (Kazakhstan electricity grid operating company) акционерлік қоғамы	ҚҚС	– қосылған құн салығы
«КОРЭМ» АҚ	– электр энергиясы мен қуаты нарығының қазақстандық операторы акционерлік қоғамы	ҰДО «KEGOC» АҚ	– «Жүйелік оператордың ұлттық диспетчерлік орталығы» бірлескен филиалы
БиоЭС	– биоэлектростанция	«Атамекен» ҰКП	– Қазақстан Республикасының «Атамекен» Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасы
БГҚ	– биогаз қондырғылары	ҚР	– Қазақстан Республикасы
ЖЭК	– жаңартылатын энергия көздері	КЭС	– күн электр станциясы
ЖЭС	– жел электр станциясы	ЖШС	– жауапкершілігі шектеулі серіктестік
Гвтсағ	– гигаватт-сағат	ТЭН	– техникалық-экономикалық негіздеме
ГВт	– гигаватт	ЖЭО	– жылу электр орталығы
МКК	– мемлекеттік коммуналдық кәсіпорын	IFC	– халықаралық қаржы корпорациясы
ГПЭС	– газ поршенді электр станциясы	IRENA	– жаңартылатын энергия көздері жөніндегі халықаралық агенттік
МАЗС	– мемлекеттік аудандық электр станциясы	NREL	– жаңартылатын энергияны зерттеу жөніндегі ұлттық зертхана
ГТЭС	– газ турбиналы электр станциясы	TetraTech	– АҚШ-тың консалтингтік және инженерингтік компаниясы
ГЭК	– гидроэнергетикалық кешен	USAID	– АҚШ-тың халықаралық даму агенттігі
ГЭС	– гидро электр станциясы	ЭУО	– қалдықтарды энергетикалық кәдеге жарату
ҚР БЭЖ	– Қазақстан Республикасының Бірыңғай электр энергетикалық жүйесі		
кВтсағ	– киловатт-сағат		
Компания	– «Жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу-қаржы орталығы» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі		

